ԹՎ. ՏԱՐԻ 3484 (Ն. Տ.) 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1895 — 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1895 — 18 ՐԼՊԻԼ, ԱԽՐՐ 1313 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՈՐԾԻՆՆ ՊԻՏԻ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Դաղաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه ده غلطه ده آره‌ولك غزته‌سى ادارهسنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամեկան արժէք	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէ Տարեկան Ֆրանկ	56
» » Վեցամսեայ »	28
Ընտիր թղթի վրայ մասնաւոր տպագր. Տարեկան Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը միօրինակ Գրուշ	50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ԱՍՊԱՐԷԶԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Մենք, ընդհանրապէս, այն համոզումը կը կրենք թէ Եւրոպայի մէջ, ազատական կոչուած ազգերէն ընդդրկողները—բժիշկ, փաստաբան, ուսուցիչ, արուեստագէտ և այն—հեշտու փայլուն կեանք մը կ'ապահովեն իրենց. եւ գրեթէ յուսախաբութիւն կ'ունենանք երբ ատեն ատեն կ'ըսուի մեզի թէ կեանքի պայքարն աւելի սաստիկ է անոնց մէջ՝ քան արհեստաւորին, գործաւորին և ուրիշ դասակարգերու համար։ Ազատական արուեստներու հետեւողները, երբ չի յաջողին, դառնութիւնէն կ'ունենան որոնց տակաւին վարժեցուցած չէ զիրենք իրենց ստացած համալսարանական կրթութիւնը. Ամենէն ազդեցիկ թշուառութիւնը՝ սեւ ուրտէնկոդին տակ ծածկուածն է, և երբ այդ թշուառներէն մէկը կը ներկայանայ դիշերային ապաստարանի մը դուռը, — կը պատմէ բարիզեան օրագրող մը, — զարմանքը կը պատէ այն տեղի սովորական պատսպարեալներուն՝ անգործներ ու ռամիկներ, որոնք չեն ըմբռներ թէ մարդ մը ինչպէս կրնայ իրենց վիճակին ըլլալ, երբ բարձր ուսմունք առած և արուեստ սորված է։ Եւ սակայն այս անկուճները կարծուածէն աւելի յաջախագէպ են. ուսուցիչներ, վարժուհիներ, զանազան համալսարաններէ վկայեալներ կ'երթան թաղապետական ապաստարաններէն խնդրել անկողին ու հացի կտորը զոր ընկերութիւնը կը մերժէ իրենց։ Ասոնք նորէն արիասիրտներն են։ Անարգուածները, յուսահատները վերջ կուտան իրենց կեանքին։

Վերջերս պատահած եղերական վախճաններուն մէջ ուշադրաւը եղաւ անձնասպանութիւնն այն ֆրանսացի բժիշկին որ շատ բարգաւաճ օրեր անցուցեալ եւաք՝ տեսնելով որ յաջախորդները տակաւ առ տակաւ կը քանին զինքը, մահուան գիրկը նետուեցաւ։ Արժանաւոր և հմուտ բժիշկ էր, մինչեւ իսկ վարձատրուած իր կառավարութենէն համաձայակի մը պահուն ցոյց տուած անձնուիրութիւնը համար։

Այս անձնասպանութիւն առիթ տուաւ բարիզեան մամուլին՝ ի վեր առնելու բժշկական դասին մէջ տիրող տագնապը, որ առաջ կուգայ բուռն մրցումէ մը և որ չքաւորութեան ու զրկանքի կը մատնէ շատերը։ Ամբողջ Ֆրանսայի բժիշկներու թիւն է 12,407— առանց հաշուելու քարանթինայի բժիշկները՝ 2,512։ Անոնցմէ իբր 3000ը, գրեթէ քառորդը, իրենց բնակութիւնը Բարիզ հաստատած են, առանց գտնէ բնակիչներուն համեմատութեամբ բաժանում մը որոշելու իրենց մէջ. այսպէս, օրինակի համար, 445 տոբթոր կայ Ը. շրջանակին մէջ (Էլիզէ) մինչ ԺԸ. շրջանակը որ անոր կրկնապատիկ թուով բնակիչ կը պարունակէ, 38 բժիշկ միայն ունի։ Բարեկեցիկ թաղերուն մէջ հազար բնակչի վրայ մինչեւ հինգ բժիշկ կ'ինայ, մինչ ազքատ արուարձաններուն մէջ հազիւ չորս բժիշկ կ'ինայ տասն հազար բնակչի։ Այդ բարեկեցիկ թաղերուն մէջ կան նաեւ հինգ հարիւրէ օտար բժիշկներ որոնք օտար յաճախորդները կը գրաւեն ի վնաս ընտիկներուն։ Այս պատճառներուն վրայ պէտք է աւելցունել ձրի դարմանումները որոնք բազմապատկուած են հիւանդանոցներուն մէջ, «Ազքատախնամները որոնք բժիշկ ու դեղ կը հասցուներն չքաւոր ընտանիքներուն, ու առողջապահական սկզբունքներու ընդհանրացումն ու կիրարկումը որ ժողովուրդին շատ պէտք չի թողուր բժշկին օգնութիւնն հայցելու։ Այս ամենը եթէ օգտակար են հանրութեան համար, նիւթապէս վնասաբեր կը դառնան բուժշկական դասին ի Բարիզ, որ իր շահերը հետզհետէ պակասած կը տեսնէ. նոյն երեւոյթը նաեւ Լոնտոնի մէջ ուր ժամանակը կը հարիւրդուր հրաւէր ուղղել ծնողներուն՝ իրենց տղաքները չի պատրաստել բժշկութեան և ընդհակառակն հեռացունել զանոնք կորուսելու մեծ եղող այդ ապաքէզէն։ Եւ իրաւ ալ, բրիտանական ոստանին մէջ, սովորական բժիշկ մը խանութպան մը դարձած է որ դեղ կը ծախէ և հիւանդ կը դարմանէ զեղչեալ գիներով։ Աւելին կայ, Լոնտոնի մէջ բժիշկներու ընկերութիւն մը կազմուեր է յաճախորդ ճարելու համար լրագրի մը միջոցաւ որուն տարեկան բաժանորդագրութիւնը (25 ֆրանք) կը փոխարինուի բժշկական քսան այցելութեամբ և մանր մունր դեղերով։

* * *

Բժիշկներէ եւաք՝ փաստաբաններու։ Անոնք ալ կ'երեւայ թէ նեղութեան մէջ են ի Բարիզ։ Իբր հազար փաստաբաններուն կէսը բան մը չի շահիր. միւս կիսուն տասը, էն նշանաւորները, տարեկան 100,000 ֆրանք կ'ապահովին. վասնզի 30,000 էն 70,000 ֆրանք. նոյնքան թուով երկու խումբեր, որոնց համբաւն աստիճանաբար կ'ինայ, 20 հազար և 10,000 ֆրանք. հարիւրյիսուն փաստաբան 5,000 ֆրանքէն անդին չեն կրնար անցնիլ. և վերջապէս, հարիւրի չափ ալ՝ 1,000 էն 3000 ֆրանքի համեստ գումարը ձեռք կը ձգեն, մեծ աշխատութեամբ. մեծ դատերը մեծ փաստաբաններուն կը մնան, պզտիկներուն թողով աննշան գործեր կամ գրեթէ բնաւ, ինչ որ արգելք չէ այս վերջիններուն՝ լեգէոն կազմելու։

Այսպէս ուրիշ ազատական արուեստներու համար ալ։ Բարիզի մէջ 9000 ընտրելիներ արձանագրուած են այս տարի՝ ուսուցչական և մանկավարժական պաշտօններու համար։ Ասոնց 6000ը մանկամարդ աղջիկներ են։ Այդ ընտրելիներուն թիւն, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, կը հասնի 13000ի։ Ասոնք անընդհատ ճիգեր ու զոհողութիւններ կ'ընեն իրենց դիրքը լաւագոյնելու համար։ Անոնց դէմ ալ օտարները բուռն մրցում կ'ուղղեն. մինակ Բարիզի մէջ, 2638 վարժուհիներու 966ը օտարազգի են, և ասոնց մէկ չորրորդը գերմանուհի։

Քիչ շատ տարբերութեամբ, ապրուստի նոյն նեղութիւններուն մատնուած են գրագէտները, նկարիչները, արձանագործները, երաժիշտները, որոնց մէջ համբաւաւորները միայն կ'ապահովեն իրենց դիւրակեցութիւնը, միւսները, յուսահատ ճիգեր կ'ընեն՝ յաջողելու համար, իրենց դէմ ունենալով նաեւ օտար արուեստակիցներու մրցումը։

Այս տեղեկութիւնները որոնք օտար միջավայրի մը կը պատկանին, իրենց եզրակացութեան մէջ կրնան օգտակար կերպով կարդացուիլ մերիններէն ալ։ չենք ըսեր թէ մեր տղաքները չի պատրաստենք ազատական արուեստներու, դեռ շատ պէտք ունինք բժշկի, փաստաբանի, ուսուցչի, արուեստագէտի. բայց գործաւորին, արհեստաւորին, գեղացիին տրգան որ իր նախակրթութիւնն ստանալէ ետք՝ ասպարէզ մը ընտրելու կը կոչուի, թող չունենայ մեծ յաւակնութիւններ ու չերեւակայէ ապահով յաջողութիւն մը որ և է ազատական արուեստի մէջ. յուսախաբութիւնը շատ դառն կուգայ վերջին։ Լաւագոյն չէ՞, այդպիսիներուն համար, իրենց միջավայրին համեմատ ընտրել առեւտրական, ճարտարարուեստական կամ երկրագործական արհեստ մը։ Գործնական ըմբռնումով ընտրութիւն ընել գիտնալու է։ Տ.

ԶԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ
ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թ.

Ի ԼՕԶՈՆ

Յաջորդ օրը, չորեքշաբթի, կէս օրին մտերը կը հասնիմ Լօզան, Վօ նահանգին մայրաքաղաքը։ Զուիցերիոյ վրայ կարդացած ու լսած տեղեկութիւններս իրաւունք կուտային ինձ հաւատալու թէ ինծարգ ուղեւորի մը գժուարութեանց չը պիտի մատնուէի այդ երկրին մէջ։ Եւ իրաւ ալ, հազիւ կայարանէն դուրս ելած, դիմացս ելնող առաջին անձը—սարիրիշ մը—այն համակրանքին ու ազնիւ ասացուածներով որ ցոյց կուտան թէ իսօսակիցդ ո՞չ թէ լոկ պարտականութիւն մը կատարելու համար—պարզապէս անքաղաքավար չըլլալու համար—այլ սրտանց, ճշմարտապէս այլասիրիկ զգացմամբ կ'ուզէ օգտակար ըլլալ, ձեռքէն եկած ծառայութիւնը մատուցանել, ընձեռեց ինձ ամէն դիւրութիւն։ Առաջնորդ գիրքիս մէջ գրուած էր թէ օտարականի մը համար աւելի խնայողական և աւելի հեշտ է թաղակով տան մը մէջ ապրիլ քան պանդոկի մը մէջ։ Ու արդարեւ, Լօզանի ամէնէն համբաւաւոր փողոցներէն մէկուն մէջ կրցի թաղակաւոր բլլալ ամառան հօմանասուն և հինգ ֆրանքով (կանոնաւոր բաւական գեղեցիկ սենեակ մը, և օրը երեք անգամ կանոնաւոր ճաշ։) Յարկը, ճաշի ատեն, կը բարեհամբաւ միւս թաղակաւորներուն հետ, ամենքն ալ երիտասարդ, որոնք տեղեկութիւններ կուտան ինձ նահանգին վրայ։ Դիբաղդաբար իրենց զբաղումները թոյլ չէին տար իրենց՝ ինձ հետ պտտելու։ Ուստի, կէս օրէն ետքը, կ'երթամ կայարանը (հազիւ հինգ վայրկեան հեռաւորութեամբ) գտնել թիւ 30 բանարարն, որ պայուսակս տուն փոխադրած էր։ Համակրելի մարդ մ'էր այն, որ կը խօսէր ֆրանսերէն և գերմաներէն։ Եթէ պէտք չէ կասկածել իր անկեղծութեանը վրայ, որ տեսած մարդ է եղեր։ Ու իրաւ ալ, այդ թիւ 30ը կը զբաղուէր իր արհեստակիցներէն իր խօսուածքովը՝ որ բաւական զարգացեալ մարդի մարտայայտութիւն էր, իր կիրթ ձեւերովը ու շարժուածքովը։ Ըստ սակայնոյի, ժամը 60 սանտիմի հաշուով, կ'այցելեմ, իր առաջնորդութեամբ, բնական և ֆիզիքական գիտութեանց Համարարանը, որովհետեւ ճամբան ըսած էր ինձ առաջնորդը որ մէկ մէկ երկու օրէ ի վեր նախկրթարանները բացուած էին, սակայն ներելի չէր դասախօսութեանց ներկայ գտնուիլ՝ առանց մասնաւոր արտօնագրի, իսկ միւս կարգարաններն ու հանգանակարանն՝ որք գրեթէ տիս մը վերջը պիտի բացուէին, ազատ էի այցելելու։ Տասը շաբաթ տարեկան տիրուն ու մտացի պատանի մը, Շաուլ Ժան, գոնեպանուհւոյն զաւակը, կը պատցնէ գիս ամբողջ շէնքը, գեղեցիկ ու ընդարձակ, այցելել կուտայ ինձ մանրամասնօրէն բոլոր գործարանները (laboratoire). բաւական դիտացուցիչ կերպով կը պատասխանէ այն տեղեկութեանց զոր կուզեմ իրմէ և Զուիցերիացւոց յատուկ քաղաքավար ձեւերով ու խօսուածքով տեղեկութիւններ կը խնդրէ առհասարակ Լօզոյ և մասնաւորապէս մեր վարժարաններուն ու բարքերուն վրայ։ Հաճոյք կ'զգամ իրեն հետ խօսակցելով և կ'գնայիմ իր մտքի զարգացման և քաղաքավարութեան վրայ։ Երեք ժամու չափ համալսարանին մէջ մնալէ յետոյ՝ առաջնորդիս հետ կ'երթամ այցելել դատական պալատը, որ Լօզանի էն գեղեցիկ արքունական տեսարան մը Լէման Լիճին, Ժիւռա և Ալպեան լերանց վրայ։ Պալատը, բաւական հոյակապ ու չքեղ, փորը է Բարիզի պատկաւոր շէնքերուն քով։ Սակայն հոս տեղն է բանալու որ երէկ Լօզան, կամ աւելի ընդհանուր կերպով խօսելով՝ Զուիցերիա, կը նամանայ Բարիզի բով իրրեւ ճոխ երկիր մը՝ ամէն մէկ կերպով, պէտք է սակայն ընդունիլ, միւս կողմէն, թէ Զուիցերիա ոչինչ կը խնայէ քաղաքին բարեզարդութեան համար, հետզհետէ աւելի ճոխանալու համար, և թէ առանց ծայրայեղ պերճութեանց, ունի ինչ որ կրնայ պահանջուիլ կոկիկ, մաքուր, կանոնաւոր, պարկեշտ, յաջողմամբ երկիր մը։

Գ. Թ. ՀԻՆԴԼԻԱՆ

Լոնտոնի Բուսաբանական Պարտէզին մէջ, ի Ռեճէնդ՝ Բաք, այս միջոցիս այցելողները կը հիանան սպիտակ նոնոֆարի մը վրայ որ հաւանաբար ամենէն հոյակապ տեսակն է որ տեսնուած ըլլայ այդ աբբուռի պարտէզին մէջ, որ սակայն այդքան ճոխ է չքեղ ծաղիկներով։ Այս նոնոֆարը Վիքթորիա Ռեճիա կոչուած տեսակէն է, այժմ բոլորովին ծաղկած, որուն մակերեսը երեսուն չորս քառակուսի մէջը տարածութիւն ունի։ Ի միջի այլոց, ասաը մեծ տերեւներէ կը բաղկանայ, 2.25ական մեթր տրամագծով, և այնպան ամուր որ իրաքանչիւրը կրնայ տղու մը ծանրութիւնը առնել։

ԲԱՍԴԷՕՌ

Կէլոա կը պատմէ Պ. Բասդէօռ ի կատարած կապարաբժշկական առաջին փորձն հետեւեալ կերպով.

1885 յուլիս 4ին, առաւօտեան ժամը ութին, Ժօզէֆ Մէսթրը, ինը տարու տղայ մը, Մթէժ գեղը բնակող հացագործի ապաստարի մը որդին, այս գեղէն մինչեւ Միհակ Կիրթար Մեսէնկոդ գիւղը։ Փոքր մեկուսի ճամբէ մը կը քալէր, գպրոցական ճամբայ մը. երբ չուն մը իր վրայ յարձակեցաւ և զգեստներս ծռեցնելով։ Տղան փորձեց մաքառիլ, երեսը բազուկներովը ծածկեց։ Շուներ խանգաւ զայն, գետին գլորեց, ու մարդկեցաւ անոր վրայ։ Որմնադիր մը հեռուանց տեսաւ եղածը, հարուածեց չունը, որ խոյս տուաւ և տեղը դառնալով տիրոջը վրայ նետուեցաւ։

Տէրը, Թէոտոր Վան, նպարավաճառ ի Մէրլենկոդ, հրացան մը առաւ և ըսպանեց չունը։ Բերանը լորձունք, ստամոքսին մէջ յարգ և փայտի կտորներք, մարդին կատաղութեան բոլոր նշանները կային։ Փոքր Մէսթրին ծնողքը նախ կարծեց որ չար չունի մը պարզ յարձակումն է։ Այդ օրն անցաւ տղուն տանջանքներ վերքերը խնամելով, լուսալով։ Բայց իրիկուան մայրը խմացանեցէն սարսափահար,—չանը տիրոջ պատահած դէպքը, այս վերջինին որոշումը չունը մէկ հարուածով սպանելու —փոքր Ժօզէֆը տարաւ Վիլէի տոքթ. Վեպերին։

Պ. Վեպէր քանի մը այրումներ բրաւ ասիա ֆենիքով և խորհուրդ տուաւ տիկին Մէսթրի Փարիզ երթալ և տղան տանիլ մեկուն որ, ասանկ ծանր պարագայի մը հանդէպ, վրակ մարդն էր լաւ խորհուրդ մը տալու կարող։ «Այս մարդը, որ իւմ փոդոսը կը բնակի, աւելցուց բժիշկը, Պ. Բասդէօռ կը կոչուի։

Պ. Թէոտոր Վան ուզեց այս մարդն բնկերանալ, որուն մոտհոդութիւնը երթալով կ'աւելնար, և այս տղան, որուն սրունքին և բազմերուն վերքերը այն աստիճան էին որ քսուածքը կը դժուարացնէին։ Յուլիս 6 երկուշաբթի առաւ քիմիական աշխատանոցն հասան։

Պ. Բասդէօռ, շատ խռովելով, յուզուելով այդ խեղճ մարդոց դժբախտութենէն, իր վերջին փորձերուն վրայ վստահելով, այլ անձնութեամբ լի այդ տղուն վրայ իր մեծագոյն փորձերու գաղափարն, գնաց իրաւաբանները յայտնեց Պ. Վիլբրիանի և տոքթոր Կանէչի, ուսուցիչ բժշկական վարժարանի։

Պ. Վիլբրիան և Պ. Կանէչ անմիջապէս եկան տեսնելու փոքր Ժօզէֆ Մէսթրն, քննեցին վերքերը և միաձայնութեամբ խորհուրդ տուին Բասդէօռի այդ գաղտագրտուած տղուն վրայ փորձել այն մեթոդը որ միշտ յաջողած էր շուներուն վրայ։ Պ. Բասդէօռ իր աշխատանոցին մէկ մասին մէջ տեսակ մը պատրաստեց տղուն և մօրը համար։

Տղան զուարճացաւ և նոյնցաւ շուներուն, հաւերուն, ճագարներուն, հոգիխոզերուն, կենդանիներու այդ բազմութեան՝ վարէն փողոցի այդ շրջափակին մէջ մակաղած։ Իրիկուան ժամը ութուկէսին կուգան կանչեն զինք՝ աշխատանոց տանելու։ Եղերարարներուն, խոցոտիներուն, ապակեվոդներուն մէջ զարմանքի զարհուրանքն ակարկ մը կը պատցուցնէր։ Պ. Վիլբրիան և Պ. Կանէչ անոր կը սպասէին. առաջին պատուաստը պարունակող գրիպ մը պատրաստ էր։ Երբ պզտիկը Ֆորթոռ Կանէչի ձեռքին մէջ տեսաւ այդ սրածայր պողպատը, վախցաւ և սկսաւ լալ։ Մայրն ալ լալով հանուեցաւ զայն և ներարկումը կատարուեցաւ առանց ժարքի։

Դարմանումը պարզապէս պիտի կայանար խայթուածի մը վրայ՝ մորմին տակէն, կողերուն ներքեւ, ժարքով մը զոր Պ. Բասդէօռ կենթադրէր որ պիտի պահպանէ փոքր Մէսթրը կատաղութենէ։ Բայց, քանի դարմանումը վերջանալու մօտենար և ժարքի ներարկումները իրարու յաջորդէին, Պ. Բասդէօռ անդորմ մտահոգութեան մէջ կ'ինայ։ Անձկալից օրերը, անքուն գիշերներ, մեծ ակնկալութիւններէ զէպ ի զարհուրելի վհատութիւն։ Յուլիս 18ին, տասերեքերորդ ու վերջին ներարկումն երկու օր եղաւ Պ. Բասդէօռ, զինք շրջապատողներուն թախանձանացը տեղի տալով, փոքր Մէսթրին յանձնեց տոքթոր Կրանչէի և հաւանեցաւ քիչ մը հանգիստ առնել իր գործատոցէն հեռու։

Բնտանեկան ապնչականութիւն մը կը ապատէր իրեն Մորվանի անտառին խաղալի մէկ անկիւնը։ Բայց այդ խորին անդորրութեան մէջտեղ՝ մտատանջութիւնն ահելի կերպով կը տանջէր զինք։ Տոքթոր Կանչէի որոշագնդող նամակներն ու հեռագիրները ի զուր իրարու կը յաջորդէին, Պ. Բասդէօռ միտ դուր իրարու կը յաջորդէին, Պ. Բասդէօռ միտ դուր չուներ։ Ինչպէս ամէն իրարու՝ ինքն ալ սնամիտ էր, բայց յորմէ հետէ Բաստին անիրը իրեն ի նպաստ կը դառնար, իր երջանկութեան վրայ անխնամ վստահութիւն ունէր։ Ամէն բան կը յաջողէր իրեն։ Ինչ բանէ պիտի վախնար։

Սթառ մը առաւ զոր մարքիզը ցուցուցած էր իրեն, նստեցաւ ագնուականին քով և ըսաւ.

—Խորհուրդի մը վրայ եկայ խօսելու պարոն մարքիզին։

—Տեսնենք ի՞նչ խորհուրդ է... ըսաւ տիրվուռաւ։

—Պարոն կոմսը, սկսաւ նախկին գործակատարը, քսանչինգ տարու պիտի ըլլայ։

—Քանի մը ամսէն։

—Գեղեցիկ անուն մը ունի։

—Իմինս...

—Կրթութիւն... հարատութիւն...

—Յետոյ, ըսաւ մարքիզը հետաքրքրուելով։

Եւ խնդալով աւելցուց.

—Արդեօք ամուսնացնե՞լ կուզէք։

Պ. Լանթէն աչքի չարամիտ քթթում մը ըրաւ։

—Թերեւս։

—Որո՞ւն հետ, Ատուա՞ծ իմ։

—Իրեն պէս կատարեալ աղջկան մը հետ,—իրմէ աւելի հարուստ,—ուրուն շատ հաճելի կ'երեւնայ։

—Զաւա՞կս։

—Այո...

—Ա՛հ, ըրաւ մարքիզը խրոխտ երեւոյթով, ամուսնութիւնն՞ը ալ կը կատարէք։

—Ինծի չահագրգռող ամուսնութիւններ միայն կը կատարեմ, ըսաւ նախկին գործակատարը վիրաւորուելով։

—Եւ իմ զաւկիս ամուսնութիւնը ի՞նչպէս կրնայ շահագրգռել զիս։

—Կը շահագրգռէ զիս, ըսաւ Պ. Լանթէն, վասն զի աղջկանս հետ կուզեմ ամուսնացնել զինքը։

—Զաւա՞կս։

—Այո...

Մարքիզը խաչաձեւեց բազուկները, խորին ապշութեան մատնուած, յետոյ շատ փազանց հեգնութեամբ լի ժպտով մը.

—Ա՛հ, սիրելիս, ըսաւ, ի՞նչդ է։

—Խնդդ, օրիորդ Լանթէն երկու միլիոն ֆրանք զրամագիտի պիտի ունենայ։

—Տասնչինգ ալ կրնայ ունենալ։

—Կրնա՞ք ըսել թէ աղջիկս արժէք չունի։

—Չեմ ըսեր... Ձեր աղջիկը կրնայ աշխարհի բոլոր գանձերն արժել... Երբէք իրվուա կոմսին ինը չպիտի ըլլայ։

—Եւ ինչո՞ւ։

—Վասնզի նախ Իրվուա կոմսը միաք չունի ամուսնանալու, և եթէ ունենայ ալ...

—Աչքը չպիտի նետէ պարոն Լանթէնի աղջկանը վրայ, այնպէս չէ՞։

—Այդպէս չըսի... Չեմ գիտեր։

—Բայց միտուրնուդ անցուցիք. — Օրիորդ Լանթէն թերեւս արժանի չէ Իրվուա կոմսին... վիճա՞ծ մը, ըսաւ նախկին գործակատարը զոր մարքիզին արհամարհանքն ձեւերը ինքիրմէ հանած էին։

Մարքի հայրը բուռն ծաւում մը ըրաւ։ Աչքերը չղացին։

—Պարոն Լանթէն, ըսաւ, ինքզինքդ կը մոռնաք... Կը մոռնաք թէ ո՞վ եք... և ի՞նչ եք ըրած։

—Եւ ի՞նչ եմ ըրած... ձեր հրամանովը վայն չարիք գործած եմ։

—Պարո՛ն, ըսաւ մարքիզը։

Նախկին գործակատարը չարունակեց.

—Կը պաշտեմ աղջիկս։ Անոր համար, զայն երջանիկ և հարուստ ընելու համար է որ ջանացի բարձրանալ։ Ատենօք չէի սիրեր զայն։ Բան մը չէի սիրեր։ Երջանկութեան հետ հայրական սէրն ալ եկաւ... Եւ հիմակ սիրտս լեցուած է անով. որչափ ատենօք փառասիրութեամբ... Արդ, կուզեմ որ այլիկս բանի մը չկարօտի, իր բոլոր բաղձանքները գոհանան... Իրվուա կոմսն իրեն ներկայացնելու խնդութիւնն ունեցայ։ Իրվուա կոմսը հաճելի երեւցաւ իրեն։ Կը սիրէ զայն։ Եւ Իրվուա կոմսը իր ամուսինը պիտի ըլլայ։

—Ա՛հ, ա՛հ, ըրաւ ակառները սեղմուած զայրոյթէ մը զոր հազիւ կը զսպէր, որուշեցիք այդ բանը։

—Այո, պատասխանեց Իրմէի հայրը, անանկ հաստատ, անանկ վստահ չեչտով մը որ Պ. Ամիրվուայի կատաղութիւնն աւելի սաստկացաւ։

—Առանց կոմսին հաւանութիւնն առնել մտածելո՞ւ։

—Առանց անոր հաւանութիւնն առնել մտածելու։

—Ո՞չ ալ իմս։

—Ոչ ալ ձերս։

—Անխոհեմ եք...

(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՈՆ ՀԱՐԵՒԵԼԵԱՆ (88)

ԺԻՒԼ ՏԸ ԿԱՍԹԻՆ
ԲՕԼԻՆ ՏԸ ՄԵՐԻԱՆ

ՄԱՍԸ ԵՐՐՈՐԴ

Հաւատարիմ իր սովորութեանը, տիկին Լանթէն, զոր յուզումը կը խղդէր, զգուշութեամբ կանգնեցնելու կարճ թգենիի մը շուքին տակ, բայց իրմա լոյսին մէջ նստած էր, իր գոյներն ու իր շնորհները սիրելով։ Աչքերը կը շողային. և կոմսը իրրեւ բարեկիրթ մարդ անհրաժեշտ համարելով քանի մը քաղաքավարի խօսքեր ուղղել անոր, աղջիկը անանկ հպարտութիւն մը զգաց որ կարծես զուրս պիտի պոռթկար իր արգուզարդէն, որ խեղդելու ստիպման կը սեղմէր զայն՝ հասակը բարակ ցուցունելու համար։

Մարքիզին հետ խօսելով հանդերձ, հայրը հետզհետէ կը գիտէր կոմսն ու իր աղջիկը։ Երջանիկ էր տեսնելով այս վերջինին դէմքին վրայ ցոլացող ուրախութիւնը, որ մինչեւ այն տեղն մեծարանք ըսուած բանը չէր տեսած։ Մինչեւիսկ ժամանակ կը հաշուէր բոլոր այն համարումն ու ազդեցութիւնը զոր պիտի բերէր այս միութիւն իր աղջկան ու Իրվուա կոմսին միջեւ։ Քիչ ժամանակուան մէջ ընդհանուր ժողովի և երեսփոխանութեան իրաւունք էր իրեն համար, վասնզի Իրվուա մարքիզը, նորէն իր դիակն հրեւնալուն պէս, տէրը պիտի ըլլար իր շրջանակին ձայներուն, և իր զաւկին աներջանիկ լաւագոյն մէկը չպիտի գտնէր այս ձայներուն համար, իրեն համար ո և է քաղաքական փառասիրութիւն չունենալով։

Արդ, իր հարստութեամբը, մարքիզին բերելիք յարաբերութիւններովը, ի՞նչ բանի չպիտի կարողանար Պ. Լանթէն՝ երբ երեսփոխան ըլլար... Ո՞վ պիտի արգիլէր զինք նախարար մը ըլլալ՝ ինչպէս ուրիշ մէկը։ Համոզում ունէր թէ առեւտրական պատուական նախարար մը պիտի ըլլար։ Գալով իր անցեալին, բնաւ չէր մտածեր անոր վրայ։ Անիկա շատ հեռուն էր։ Երկար ատենէ ի վեր, յոյսն հետ կը կարծէր որ բնաւ վախնալու բան չունէր Պէքտը-Բանառէն։ Իրեն այնքան հանդարտ էր այս մասին որքան եթէ բնաւ բան մը չունենար իր երեսին դարնելու։

Երբ ոտքի ելան ճաշասրահ անցնելու համար, նախկին գործակատարը պահ մը իր աղջկան քով գտնուեցաւ։

—Է՛յ, ընտո՞ր կը գտնես զինքը, փսփսաց ցած ձայնով։

Մանկամարդ աղջիկը գմայանքով ու հիացումով լի ակնարկ մը նետեց։

—Օ՛հ, գեղեցի՛կ, հայր։

Պ. Լանթէն ձեռքերը չփեց, իր ճարտարութենէն գոհ։

Ճաշը սքանչելի եղաւ, արքայական առատութեամբ։ Մարքիզը ապէր մնացեր էր։

—Ակնկալ ազէկ չպիտի ընէի ես, կը մտածէր։

Մնաց որ միտքէն չէր անցուներ, ինչպէս իր զաւակն ալ, թէ ինչ նպատակով վայելած էին այդ հրաւէրը, և այդ զիւերը բնաւ խնդիր չեղաւ։

Պ. Լանթէն շատ ճարտար բլլալով գործը չէր փութացուներ։ Անանկ մը բրաւ որ իր աղջիկն ու կոմսը իրարու հանդիպին ուրիշ տուներու մէջ, այն տուներէն մէկուն մէջ ուր ժանն տ'Արքի գտնուած էր երիտասարդ կոմսին հետ և տեսած էր զայն, յետոյ առաւ մը, պտուղը հասունցած կարծելով, վանդի կոմսը դարձեալ քանի մը սիրալիր խօսքեր ուղղած էր օրիորդ Իրմաի, յանկարծ ներս կը մտնէր մարքիզին խուցէն։

Սա քանի մը օրէ ի վեր միայն հաստատուած էր պուլոնա Մայէրպի ապարանքին մէջ։

Զարմացաւ այդքան կանուխ իր տունը տեսնելով Պ. Լանթէնը։

—Կրո՞ղ, ըսաւ, քիչ մը խռոված, ի՞նչ բան հոս կը բերէ ձեզ, նոր բան կայ։

—Վախու բան չիկայ... Պարոն մարքիզը թող հանդարտ ըլլայ։

—Վախցուցիք զիս։

—Ի՞նչ բանէ կրնայիք վախնալ։

—Չեմ գիտեր։ Խենդութիւն է... բայց վայրկեաններ կան...

—Օ՛հ, ես չատ հանդարտ եմ։

—Արդարեւ կը տեսնամ որ գիւրաբեռութենէն գոհ։

Լանթէն երկինք նայեցաւ։

—Ես իմ ատաղ ունիմ, ըսաւ վստահ չեչտով մը։

Ինչպէս ամէն խարեբայ՝ ինքն ալ սնամիտ էր, բայց յորմէ հետէ Բաստին անիրը իրեն ի նպաստ կը դառնար, իր երջանկութեան վրայ անխնամ վստահութիւն ունէր։ Ամէն բան կը յաջողէր իրեն։ Ինչ բանէ պիտի վախնար։

Սթառ մը առաւ զոր մարքիզը ցուցուցած էր իրեն, նստեցաւ ագնուականին քով և ըսաւ.

—Խորհուրդի մը վրայ եկայ խօսելու պարոն մարքիզին։

—Տեսնենք ի՞նչ խորհուրդ է... ըսաւ տիրվուռաւ։

—Պարոն կոմսը, սկսաւ նախկին գործակատարը, քսանչինգ տարու պիտի ըլլայ։

—Քանի մը ամսէն։

—Գեղեցիկ անուն մը ունի։

—Իմինս...

—Կրթութիւն... հարատութիւն...

—Յետոյ, ըսաւ մարքիզը հետաքրքրուելով։

Եւ խնդալով աւելցուց.

—Արդեօք ամուսնացնե՞լ կուզէք։

Պ. Լանթէն աչքի չարամիտ քթթում մը ըրաւ։

—Թերեւս։

—Որո՞ւն հետ, Ատուա՞ծ իմ։

—Իրեն պէս կատարեալ աղջկան մը հետ,—իրմէ աւելի հարուստ,—ուրուն շատ հաճելի կ'երեւնայ։

—Զաւա՞կս։

—Այո...

—Ա՛հ, ըրաւ մարքիզը խրոխտ երեւոյթով, ամուսնութիւնն՞ը ալ կը կատարէք։

—Ինծի չահագրգռող ամուսնութիւններ միայն կը կատարեմ, ըսաւ նախկին գործակատարը վիրաւորուելով։

—Եւ իմ զաւկիս ամուսնութիւնը ի՞նչպէս կրնայ շահագրգռել զիս։

—Կը շահագրգռէ զիս, ըսաւ Պ. Լանթէն, վասն զի աղջկանս հետ կուզեմ ամուսնացնել զինքը։

—Զաւա՞կս։

—Այո...

Մարքիզը խաչաձեւեց բազուկները, խորին ապշութեան մատնուած, յետոյ շատ փազանց հեգնութեամբ լի ժպտով մը.

—Ա՛հ, սիրելիս, ըսաւ, ի՞նչդ է։

—Խնդդ, օրիորդ Լանթէն երկու միլիոն ֆրանք զրամագիտի պիտի ունենայ։

—Տասնչինգ ալ կրնայ ունենալ։

—Կրնա՞ք ըսել թէ աղջիկս արժէք չունի։

—Չեմ ըսեր... Ձեր աղջիկը կրնայ աշխարհի բոլոր գանձերն արժել... Երբէք Իրվուա կոմսին ինը չպիտի ըլլայ։

—Եւ ինչո՞ւ։

—Վասնզի նախ Իրվուա կոմսը միաք չունի ամուսնանալու, և եթէ ունենայ ալ...

—Աչքը չպիտի նետէ պարոն Լանթէնի աղջկանը վրայ, այնպէս չէ՞։

—Այդպէս չըսի... Չեմ գիտեր։

—Բայց միտուրնուդ անցուցիք. — Օրիորդ Լանթէն թերեւս արժանի չէ Իրվուա կոմսին... վիճա՞ծ մը, ըսաւ նախկին գործակատարը զոր մարքիզին արհամարհանքն ձեւերը ինքիրմէ հանած էին։

Մարքի հայրը բուռն ծաւում մը ըրաւ։ Աչքերը չղացին։

—Պարոն Լանթէն, ըսաւ, ինքզինքդ կը մոռնաք... Կը մոռնաք թէ ո՞վ եք... և ի՞նչ եք ըրած։

—Եւ ի՞նչ եմ ըրած... ձեր հրամանովը վայն չարիք գործած եմ։

—Պարո՛ն, ըսաւ մարքիզը։

Նախկին գործ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՍԵՊՏ. 25,7 ՀՈԿՏ. 1895

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԲԱՍԴԷՕՌԻ ԴՈՐԾԸ

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՑԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Թայմզին Փարիզի Թղթակցէն, 1 Հոկտ.)

«Անուանի գիտնականին հետ իմ առաջին տեսակցութիւնս տարիներ առաջ տեղի ունեցաւ երբ Ֆրանսա հաղիւ ինքզինք գտած էր իւր ապէտներէն եռքն։ Այն ատեն ուրիշ բանի վրայ չէր խօսուեր բայց եթէ պատերազմի պարագայից վրայ, գիրմանական զօրաց գրաւման ներքեւ գտնուող գաւառաց օր առաջ ազատման վրայ և Ֆրանսայի ընկերային վերածնութեան վրայ։ Ուրիշ ամեն խնդիր զանց առնուած էր բոլորովին։ Տէրայի տնօրէն Պ. Ժորժ Բադինօ, որ երեք ամիս առաջ մեռաւ, այն ատեն կառավարիչ էր Սէն-է-Մառն գաւառին, որոյ ոստանն է Մրլէօն քաղաք։ Օր մը նամակ ստացայ որով կը ծանուցանէր ինձ թէ շահագրգիռ փորձ մը պիտի կատարուի ածխախտի պատուաստով ի ձեռն Պ. Բասդէօռի Մրլէօնի մօտ ագարակի մը մէջ, և կը հրաւիրէր զիս ներկայ ըլլալու։ Հրաւէրն ընդունեցի և Մրլէօնէ այն ագարակը գացի, քանի մը մղոն անդին։ Տան և հինգ օր առաջ, արտի մը փակեալ մէկ կողմը շատ հարեւանցի կերպիւ թաղուած էր ածխախտէ մեռած կենդանի մը, և անոր դիակը ծածկող հողին մէջ կանաչ խոտ ցանուած էր։ Երբ խոտը բուսաւ, գաւառին գլխաւոր անասնաբոյժն 50 առողջ ոչխար զատեց, որոց 25ը պատուաստուեցան ածխախտի թեթեւացեալ ժահրով։ Յետոյ պատուաստուած և չպատուաստուած ոչխարներուն 50ն ալ արձակեցին այն շրջափակին մէջ, արածելու համար այն խոտով որ բուսած էր ածխախտէ մեռած ոչխարին դիակին վրայ։ Մեք չորս օր նոքն հասանք փորձին վայրը։ Գաւառային պաշտօնատան մէջ և դէպ ագարակը ճամբորդութեան պահուն համախմբեալ անասնաբոյծները կամ պայտարներն սկիզբի և արհամարհոտ դիրք մը կը բռնէին։ Համոզուած էին թէ փորձը պիտի չյաջողէր։ Բայց երբ հասանք արտին այն ծայրն ուր ոչխարք արածուած էին, արտասովոր տեսարանի մը առջեւ գտանք մեք զմեզ։ Զպատուաստուած 25 ոչխարները մեռած էին։ Պատուաստուած ըլլալին իրենց վրայի նշանէն հակցուող 25 ոչխարներէն 24ը շատ լաւ վիճակի մէջ էին և առոյգ։ 25րդն որ հիւանդ կերեւէր, շուտ ինքզինք գտաւ, և յետոյ սատկեցաւ թէ այս մէկ ոչխարին չափն ունի պատուաստ տրուած էր, այսինքն՝ ինչ հիւթ որ մնացած էր օրուակին մէջ։

«Ներկայներուն վրայ սոյն փորձին ազդեցութիւնն եղեկտրական եղաւ։ Անանասբոյժներն ամենէն ուելի խանդավառեցան, և շրջապատելով զՊ. Բասդէօռ, քիչ մնաց որ իրենց ուսերուն վրայ վերցնէին ու յաղթանակաւ պատուցնէին զայն։ Ահա այն ատեն առաջին անգամ ճանչցայ զՊ. Բասդէօռ, որ մեզմէ առաջ ագարակ գացած էր։ Իւր պարզասէր և հրապուրիչ երեւոյթի մէջ ուշադրութիւնս գրաւեց։ Կարծես իրեն եղած պատուոյն համար չփոխած էր ու կամենար։ Երեկոյին իւրաքանչիւրն մեզ հաճոյք կրնան զգալ ձեր մէջէ տեսնելով որ հաղիւ ժամանակ ունի գիտութեան տալու, որուն նուիրած է իւր բոլոր կեանքը։»

«Երբ Կալլէսի իշխանն և իշխանուհին իրենց ազգականներուն հետ այցելեցին Բասդէօռեան Հաստատութիւնը, Պ. Բասդէօռ հոգ կրնէր որ մի գուցէ ինք անկարող ըլլայ իւր գործին կարեւորութիւնն ըստ արժանւոյն հասկցնել անոնց։ «Կը յուսամ որ, ըստ, իշխանը պիտի հասկնայ թէ Անգլիա ուրբան օգուտ կրնայ քաղել իմ ձեռք բերած արդիւնքներս ի կիր առնելով, և Անգլիոյ մէջ ունեցած բարեկամներս պիտի քաջալերուին, որք իմ հետս նոյն լուծումներուն, նոյն բարիքներուն իրագործման հետամուտ են արդէն։» Երբ Լոնտոն գնայ, և Կալլէսի իշխանին նախագահութեան ներքեւ այն նշանաւոր գումարումն եղաւ զինք ընդունելու համար, Պ. Բասդէօռ՝ առ հոմեռաութեան խառնուած գտնուեցաւ բազմութեան։ Երբ հրաւիրուեցաւ բեմն ելնելու իւր փեսին՝ Պ. Վալերի Ռատցի հետ, բոլոր ժողովականք սաք եկան և եռանդագին Հուրրաներով զինք ողջունեցին՝ երբ ինք կռնակը բազմութեան դարձուցած բերին սանդուխին վրայ կ'երթար։ Յայնժամ իւր փեսին դարձաւ ըսաւ։ «Կ'երեւի թէ Կալլէսի իշխանն եկեր է և անոր համար կը ծափահարեն», մատքին անգամ չանցունելով թէ կեցցէներն և ծափերն իրեն համար էին։

«Իւր 70 ըդ տարեդարձին առթիւ Սորբոնի Համալսարանին մէջ կատարուած մեծ հանդէսին հետեւեալ օրն, ուր ներկայ էին Նախագահ Քառնօ և աշխարհի ամեն կողմերէն եկած պատգամաւորութիւնը, իւր փեսայն գրեց ինձ. «Այնքան ինձմէ կը հրդեհ իւր գոհունակութիւնն յայտնել ձեզ որ թոյլ ներկայացուցիչ ղրկած էր այս հանդէսին, զի չէ մոռցած թոյլի կողմէ գտած յարատեւ ու շուտափոյթ ուշադրութիւնն։» Այսպէս, իւր կենաց ամեն պարագաներուն մէջ, և իւր յարաճուն փառքովն հանդերձ, երախտագիտութիւն, համեստութիւն, սքանչելութիւն ցուցնելու երբեք չէր թերանար։ Բայց տեսակ մը վայրագ կորով ու պերճախօսութիւն կը ցուցնէր երբ իւր վարդապետութիւնները պաշտպանէր նախանձաբեկ յարձակումներու դէմ և երբ իւր գիւտերը չատագովէր թերի քննադատութեանց դէմ։»

ԱՆԴՈՒԼԻԱԿԱՆ ՈՒՐԻՇ ՆԱՐԿԷՐ

«Մահուամբ Պ. Բասդէօռի՝ կանխեցաւ առաջին կարգի գիտուն մը։ Այս տեսակ դէպք մը չէր պատահած յօրէ անտի մահուան Տարուինի։ Իւր հայրենակիցք կը գտնէին զինք, և ոչ առանց իրաւանց, ի չարս մեծ «ոտիզմագործ» զիտնոց, որպէս կոպէրնիկ, Բէքլեր, Պաքոն, Տէքարտ, Գալիլէօս և Նեւտոն։ Այս ամեն առաջնակարգ գիտնոց և այլոց հետ մէկ տեղ, Բասդէօռ հոգեպաշտ էր (spiritualist), այսինքն՝ հակառակորդ նիւթապաշտ (materialist) Դարուինի։ Համոզուած էր էական տարբերութեան ընդ մէջ «կիանք» կոչուածին և «օշ-կիանք»ին, և թէպէտ յամենայնի կիանք երեւան բերիու կարող կ'հրեւէր, բայց ո՛չ որ իրեն չափ հակառակ էր «ինքնաին կիանքի» վարդապետութեան։ Կը պնդէր որ անջրպետն ընդ մէջ երկուց աշխարհաց, կենդանւոր և լոկ նիւթական աշխարհաց, երբեք չէր փակուած։ Իւր առաջին գիւտ, զոր ի գլուխ հանեց Համալսարանը Մոգուէն բրէ եռքն։ այնպիսի գիւտ մէր որ այն երկուց աշխարհաց տարբերութեան հեմն իսկ երեւան կը հանէր։ Պ. Բասդէօռ դտաւ որ անգործարանաւոր բնութեան ամեն արտադրութիւնք կատարելապէս համաչափ (symmetrical) են իրենց հիւլէից (atom) յատակութեան մէջ, մինչ կեանքի ազդեցութեան ներքեւ կազմեալ ամեն արտադրութիւնք աչ-համաչափ են։ Շատ խորունկ ընդհանրացում մէր այս, որ իրեն առթիւ առաւ յոյժ իրական և հանրօգուտ չարք մը գիւտեր ընելու հետզհետէ։»

(Տեսլէ Նէ-գ.)

Քաղաքական կացութիւն

«ԶԻՆԱՍՏԱՆ զարմանալի արագութեամբ համակերպեցաւ Բրիտանիան վերջնագրոյն, (կը գրէ «Տէյլի Թելէկրաֆ»,) որ կը պահանջէր ատենաբաղդութիւնն այն Փոխարքային որ Թուչէնկի ջարդին համար գլխաւորապէս պատասխանատու էր։ Վերջնագիրն ընդունելուն պէս, Բեքինի կառավարութիւնն իւր պաշտօնթերթին մէջ հրատարակեց կայսերական հրամանագիր մը, որով այն Փոխարքայն ոչ միայն կը զրկուի ամեն պաշտօնէ և ատիճաններէ, այլ և կը հրամայուի որ իւր բոլոր կեանքին մէջ ո և է կառավարական պաշտօն չվարեցնայ վարել, և իրեն ստորադաս կարգ մը պաշտօնատարներ ալ դատի կենթարկին։ Լոնտոնի թերթերը խնդրոյն այս եղբը նշան կը հատնի Լոյտ Սորդսբրիի տնօրէնութեան ներքեւ հանրային գործերուն տրուած աւելի ազդեցիկ և աւելի յաջողակ ուղղութեան, ու Զինու և Ճապոնի հետ Անգլիոյ յարաբերութեանց արդի վիճակին և միւս Տէրութեանց ընթացքին վրայ խօսելով, կ'եզրակացնէ թէ Անգլիոյ համար այս պահուս ամենէն կարեւոր խնդիրն եղած է այս Մայրագոյն Արեւելեան խնդիրը։

ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՆԵՐ.— Անցեալ շաբաթ Միջազգային Օրէնսդ ամանագիտներուն 17րդ Համաժողովը բացուեցաւ ի Պրուսէլ, Ակադեմիոյ պալատան մեծ սրահին մէջ։ Առաջարկութեամբ անդլիացի իրաւագէտ Սըր Ուոլդրը Ֆիլիմորի, որ գործադիր մասնախնդրին ատենապետն է, պատուակալ Նախագահ ընտրեցան Պելժիոյ արտաքին գործոց նախարարն և ներքին գործոց նախարարն, իսկ իրական ատենապետութիւնն ստանձնեց Սըր Ռիչարտ Ուէպստրը, անդլիացի ուրիշ երեւելի գէտ մը։ Խորհրդակցութեանց գլխաւոր առարկայն է միջազգային իրաւարարութիւն։

—Պերլինի մէջ ալ բացուեցաւ 11րդ Համաժողովը Երկրագրութեան, նախագահութեամբ Բրուսիոյ կրթական նախարարին։ Շատ լաւ ընդունելութիւն գտան Ֆրանսայի գիտնականներն որք կը մասնակցին այս զուտ գիտնական ժողովոյն։

Ի ՓԱՐԻԶ.— Տիկին Բասդէօռ նոր փոփոխումներու յաղարկաւորութեան կարգադրութեան մէջ։ Որպէս զի կրօնական արարողութենէն եռքն աշխարհային արարողութեան մը հետեւոր եղուցեալն իսկ չըլլայ, տիկինն որոշեց զի Նօպր-Տամի մայր-եկեղեցւոյն մէջ արարողութենէն եռքը մարմինը չտարուի Մոնբառնասի գերեզմանատունն, այլ պահուի եկեղեցւոյն գեղեցիկ դարանին մէջ, ուստից վերջնապէս պիտի փոխադրուի Բասդէօռեան Հաստատութիւնն և հոն թաղուի Ֆրանսայի կաճառին հարիւրամեկին առթիւ։

ՄԱՆՐԱԴԵՊՔ ԲԱՍԴԷՕՌԻ.— Օր մը Պ. Բասդէօռ Ակադեմիա գնաց կարք նուած իւր դրացի Պ. Տիւրիւրի հետ, երեւելի պատմագրին և հանրային կրթութեան նախարարը Նարոլէոն Դ.ի օրով։ Երբ Ակադեմիոյ առջեւ հասան, Պ. Տիւրիւրի 5 ֆր.նոց մը տուաւ կառապանին, որպէս զի մեացեալը տայ։ Կառապանը բնականաբար մարդուք չուներ տալու։ Ասոր վրայ, Պ. Տիւրիւրի ըսաւ. «Լա՛ւ, մեացորդը բեզի պահէ, ի յիշատակ դարուս ամենամեծ գիտնականը կառքիդ մէջ ընդունած ըլլալուդ։» Պ. Բասդէօռ, որ քաղաքավարութեան մասին իւր դրացիէն ետ մնալ չէր ուզեր, հանեց 5 ֆր.նոց մ'ալ ինք տուաւ ապշած և ուրախութեամբ լցուած կառապանին, ըսելով. «Այս ալ ա՛ռ ի յիշատակ երկրորդ կայսրութեան ամենամեծ նախարարը կառքիդ մէջ ընդունած ըլլալուդ։ Երկրորդ բարեկամք կոկորդալիր քրքիջով մը մտան Ակադեմիա։

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՄԱՐՏԱՆԱՒ ՄԸՆԿՆԴՄԱՍ.— Բուլպայի պատերազմն պանիական մարտանաւու մը գլուխը կերած էր, և անցեալ շաբաթ երկրորդ մը դոկ գնաց։ Քրիսթոֆոր Կոլոմբոս անուն 1,130 թոնոնոց երկաթեայ մարտանաւը Բուլպայի ամեն արեւմտեան կէտին վրայ ընկղմեցաւ։ Ըստ պաշտօնական յայտարարութեան՝ փոթորկի բռնելով և ըստ Բուլպայիներուն՝ իրենց թշնամիներուն զոհ երթալով Սանտէր մարտանաւն պէս։ Նաւագք ազատեցան։

ՔՈՒԹԱՅԻ ԴԻՊՔԵՐը.—Հավանաբար պաղպօնական հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ 700 հոգիէ բաղկացեալ գօրախումբ մը յարձակած է 2,000 Բուլպայիներու վրայ, որք ետ քաշուած են խիստ պայքարէ մը ետքն յորում 40 մեռեալ և չատ մը վիրաւոր ունեցած են, մինչ սպանիացիներուն եղած բոլոր վնասն է 14 վիրաւորեալ։ 13 Բուլպայիներ ալ չարժուէին հրաժարելով, հնազանդութիւն յայտնած են։

—Միացեալ Նահանգաց այլ և այլ կողմերը ժողովներ կը գումարուին, խնդրելով կառավարութենէն որ Բուլպայիք իրենց պատերազմիկ ճանչուին։

ԲԱՐԵՑԱՒԱՍՑ ՀՐՈՒԱՆԴԱՆԷՆ կը հեռագրուի թէ Լիբօմայի անգլ. եպիսկոպոս Տ. Մէրլը ընկերի մը հետ պտոյտ մ'ըրած պահուն ընկղմած է Նիասա լճին մէջ, ի կեղր. Աֆրիկէ։

ԱԽՍՏՐԻՈՅ ԳԱՀԱԾԱՌԱՆԳ երիտասարդ արքիդուքսն Ֆրանց Ֆէրտինանտ, որուն ինֆլուենցայի հետեւանօք կուրծքի հիւանդութեան ենթարկուած ըլլալը ծանուցուած էր, Վիեննա եկաւ, և իւր հօր և Օպոստ. հօրեղբօր (Կայսեր) հետ տեսակցեցաւ եռքն, ուղեւորեցաւ Ադրիական ծովուն վրայ իւր ձեռնային բնակութեան յատկացեալ վայրն, որոյ հարաւային գաղջ կլիմայն պիտի յարմարի իրեն։ Զմրան մէջ տեղը ժամանակ մը Եգիպտոս պիտի բնակի։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՓԱՐԻԶ, 5 Հոկտ.—Բասդէօռի յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուեցան Քոնտանդին մեծ-դուքսն, Ցունաստանի Նիքոլա իշխանն, Հանրապետութեան նախագահ Պ. Ֆելիքս Ֆոռ, նախարարները, դեսպաններու Սոսիէ զօրավարին հրամանաց ներքեւ Փարիզի պահապան բանակն հրկու զօրաբաժինք զինուորական պատիւներ կը մատուցանէին։

—Փարթուկալի Թագաւորն հոս եկաւ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Գնդապետ Մոլդքէ կոմսն (եղբօրորդի հանգուցեալ Մոլդքէի) Փեդերպորկէ դարձաւ՝ Զարին մէկ ինքնագիր նամակը բերելով Վիլհէլմ Կայսեր։ (Գնդապետը Վիլհէլմ Կայսեր մէկ ինքնագիր նամակաւ Փեդերպորկի գացած էր, Նիքոլա Բ. Կայսեր ներկայացնելու գիրման Կայսեր նկարած մէկ պատկերն, որ կը ցուցնէ Եւրոպան Տէրութեանց շաստուածը՝ գեղին ցեղին (Զինացի և Ճապոն) առջեւ պատկեր զոր սրբագրած և ամբողջացուցած է գերման պատկերհան մը։

—Կ'ըսուի թէ Վիլհէլմ Կայսր այն պատճառաւ երկարժամանակեայ արձակուրդ տուած է իւր եղբօր Հայնրիհ իշխանին որովհետեւ նաւային գործերու վրայ կարծեաց տարբերութիւնք կան իրենց մէջ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Խառն ժողովը, որ շաբաթ օրն ի նիստ գումարուած էր, երեկ եւս, կիրակի, գումարուեցաւ ի Պատրիարքարան՝ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։

Ցակոբ էֆէնտի Գուրդէն և իրեն ընկերակցող նոր աշակերտք Սանասարեան վարժարանի, որոց մայրաքաղաքէս մեկնումը ծանուցեր էինք, անցեալ երեքշաբթի ողջմբ հասեր են Տրապիզոն և հինգշաբթի առաւօտ ճամբայ ելեր են դէպ Յերզրում, ուր կը հասնին սեպտ. 29ին կամ 30ին։

ՀԵՆՈՒՄԻ ՀԱՒԵՐՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ. — Արտաքին գործոց նախարար անուանեցաւ նախորդ նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշա։

Սըվազի Բէօբրի գաւառակին Նախպ անուանեցաւ Ագտաղ Մատէնի նախորդ Նախպ Ապտիւլհագ էֆէնտի։

Պիթլիսի Ճապաղչուր գաւառակին Նախպ անուանեցաւ Հիւսնիմանսուրի նախկին Նախպ Ալի Մուհիպ էֆէնտի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՈՒՄ.—Սեպտ. 23 թուականաւ Բաթիր. Մեծ-Եպարքոսին ուղղեալ հեռագրեր ծանուցած են թէ Հալէպի, Էնկիւրիի, Խարբերդի, Երզրումի, Տիարպէքիրի, Սըվազի, Ատանայի, Վանայ և Պիթլիսի նահանգաց մէջ ալ, չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կը տիրէ։

ՄԵԾ-ԵՊԱՐՔՈՍԸ. — Նախընթաց օր և շաբաթ բազմաթիւ բարձրաստիճան անձինք, դեսպանք և հպատակ հաւարակութեանց հոգեւոր պետերը շնորհաւորական այցելութիւն տուին նորընտիր Մեծ-Եպարքոս Բաթիր. Բեսարիզ փաշայի։

—Վիեննայի Նոյէ Ֆրէյէ Բլեսի լրագիրը գոհունակութիւն յայտնած է Բաթիր. Բեսարիզ փաշայի Մեծ-Եպարքոս անուանելուն համար։

—Ն. Բաթիրութեան կնքապահ կարգուած է եպարքոսական թղթակցութեանց դիւանին տնօրէնի օգնական Ասաֆ պէյ։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ նորընտիր կուսակալ Բէուֆ փաշա իր նախորդ պաշտօնատեղիէն Խարբերդէն ճամբայ ելեր է Երզրում հրթալու համար։

ՔՈՒԼԵՐԱՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ.—Պրուսայի, Այտընճ.քի, Էրտէքի և Տիարպէքիրի Հարգելի զաքաղաքին մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

—Տիարպէքիրի Պէշիրիի շրջակայ երեք գիւղերուն մէջ քսերեսի մէկ քանի դէպքեր ու մահեր պատահած են, սակայն մինչեւ սեպտ. 22, հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

ԷՏԻՐՆԷի մէջ ողողուած գիւղերու համար չորս մակոյկներ և մէկ քանի պաշտօնեաներ պիտի ղրկուին։

ՆԵՐՈՒՄ.— Թրնօվայի Մէհմէտ Իսմայիլ՝ որ տասներկու տարիէ ի վեր Սուրիական Տրիպոլոյոյ բանտը կը գտնուէր, ներման արժանացած է։

—Նոյնպէս հեռագրուած է ի Սըվազ ազատ արձակել Խալիլողլու Հասան անուն անձն, որ Նուսուֆ անուն անձը սպանած ըլլալուն համար դատապարտուելով բանտարկուած էր։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ կուսակալութեան երկրագործական ու Հանրօգուտ շինութեանց խորհրդական ձեմալ պէյի պաշտօն յանձնուած է բաշխել՝ Էնկիւրիի երկաթուղւոյն երկու կողմը գտնուած գիւղերու ժողովրդեան իրրեւ սերմ տրուելիք 10,000 պղտական քիլէ ցորենները։ Ձեմալ պէյի պիտի ընկերանան Նաև Ֆրանսէն ու Գերմանիէն երկրագործութիւն ուսանելով վերադարձողներէ մէկ քանին։

ՆԵՐԲԻՆ գործոց նախարարութիւնը գրած է Էնկիւրիի կուսակալութեան՝ Օսմանիյէ Թէղդէրէսի տալ՝ նահանգին մէջ բնակութիւն հաստատող գաղթականներու։

ՀՈՏԵՑՏԱՅի մէջ ոստիկանութեան պաշտօնէութիւն մը կազմակերպելու համար՝ Ոստիկանութեան նախարարութիւնը տեղեկագիր մը մատուցած է Բ. Դրան։

ՎԱՆԱՑ նահանգին նախորդ կուսակալ Պահրի փաշա ուրբաթ օրը մայրաքաղաքս ժամանեց։

ԳԱՐԱՍԻՒ գաւառին մէջ գտնուած Պալիսի հանքին արտադրութիւնները Էրտէքի մաս Զայազը նաւահանգիստը փոխադրելու համար, Ցըբովիի դրութեամբ և 26 քիլոմէտր երկայնութեամբ երկաթուղւոյ գիծ մը չինուած է։

ՇԼԷԶՎԻԳ ՀՕԼՇԹԱՑՆԻ իշխանը ուրբաթ օրը Պիրիոն ուղեւորեցաւ Մէսաժբուի Լաստոբոթէ շոգենաւով։ Գերմանական դեսպանն և այլք շոգենաւ երթալով ողջերթ մաղթեցին։

ՏՈՔԹ. ՆԻԿՕԼ, որ Փարիզ գնաց ներկայ գտնուելու Բասթէօռի յուղարկաւորութեան, յանուն Վեհ. Սուլթանին ցաւակցութիւն պիտի յայտնէ անոր ընտանեացը։

Փարիզի օսմանեան դեսպան Զիհնի փաշա կայս. կառավարութեան կողմէ ներկայ գտնուած է Բասդէօռի յուղարկաւորութեան։

ԷՆԿԻՒԻՐԻԷՆ սեպտ. 20 թուականաւ կը գրեն թէ նահանգին մէջ կանխաս ցորտ մը կընէ։ Էլմտաղ լեռը ձիւնով ծածկուեր է և այլ և այլ տեղերու մէջ ջուրերը սառեր են։ Բարեբաղդաբար քիչ յետոյ օդերը շըտկուեր են։

ՖԻՆԷՐԻ Պատրիարքարանին Խառն ժողովը իր վերջին նիստին մէջ որոշեր է 3000 օսմանեան ոսկւոյ փոխառութիւն մը ընել, որով նախեւառաջ պիտի վճարուին Պատրիարքարանի պաշտօնէից յետնեալ ամսեթոշակները։

ԳԱՐԱՍՏԱՂի կրտսերական նախարար Պ. Նիքօ Մաթանովիչ շաբաթ օրը մայրաքաղաքս ժամանեց և Սիրբէհիի կայարանէն ընդունուեցաւ գործակատար Պ. Պաքիչի կողմէ, որուն հետ Էմիրկէն գնաց՝ գործակատարութեան ամարանոցը։

ԿՐԷՏԷ.—Ցունաց Պատրիարքարանի Սինոդը հովուական թուղթ մը ուղղած է Կրէտէի քրիստոնեաներուն և իրենց յանձնարարած է խաղաղութեամբ ապրիլ իրենց գրացիներուն հետ, հանդարտութեամբ իրենց գործին պարապիլ և երախտագիտութեամբ վայելել այն բարիքները, զոր իրենց բարեր երկիրը կուտայ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին անդուլ և հայրական խնամքներուն։

Այս հովուական թուղթը շաբաթ օրը հրատարակուեցաւ Ցունաց Պատրիարքարանի պաշտօնական թերթին մէջ։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ երկաթուղեաց ընկերութիւնն Եւրոպայի մէջ չինել տուած է վաճառաբարձ 500 վագոններ, որ ի մօտոյ հոս կը բերուին։ Նոյնպէս վերջին գրութեամբ տասնըվեց վարչարժեր, որոց տասը Հայտար Փաշէն մինչեւ Բէյտիքի գծին և տասն ալ հեռաւոր գծերու համար։ Միանգամայն 50 վագոններ Ա. Բ. և Գ. կարգերուն համար։

ՔԷՕՍԱՀԷԻԻ քաղաքէն մինչեւ երկաթուղւոյ կայարանն, որ մէկ քիլօմէթր երկայնութիւն ունի, խճուղի մը չինուած է։

—Սիկրիհիսարէն մինչեւ երկաթուղւոյ կայարանը խճուղի մը պիտի չինուի։

ՄԱՀՄՈՒԹԱԿ.—Սեպտեմբեր 16էն 22, Պոլսոյ և արուարձաններուն մէջ պատահած մահերու թիւն է.

	Այր	Կին	Գումար
Իսլամ	37	53	90
Քրիստոնեայ	44	25	69
Հրեայ	10	6	16
	91	84	175

ՎԱՇԼԱՌՈՒԲ.—Էնկիւրիի մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է քննելու արարքն այն մէկ քանի վաշխառուներու, որք բարձր տոկոսով փոխատուութիւն ըրած են երկրագործներուն։

ԶՐՀԱՆԿԻՐ զօրաց հրամանատար Զէյնէլեն փաշա անցեալ գիշեր կառքով Արնավուտկիւղի հոդհին գացած ատեն, Գուրուչէշմէի և Օրթաքէոյի մէջտեղը կառքը ծառի մը զարնուելով շրջեցաւ, բայց Զէյնէլեն փաշա անվնաս ազատուեցաւ։

ԲԱՇԿԱԿԱՆ ժողովն իր ուրբաթ գիշերուան գումարման մէջ՝ Բասդէօռի մահուան առթիւ պահ մը նիստը դադրեցուց և յետոյ նորէն ատեանը բացուելով, բժշկական ընկերութեան ներքին գործերուն վրայ խորհրդակցութիւններ կատարուեցան։

ՔԱՐԱՆԹԻՆԱ. — Պրուսայի նահանգին մէջ հանրային առողջութիւնը հետզհետէ կը բարւոքի։ Այտընճքրի մէջ 10 օրէն ասելի է որ քոլերաէ նոր դէպք պատահած չէ, իսկ Պրուսա քաղաքին մէջ ալ պատահած ռակաւութիւն դէպքերու առաջքն առնուած է։ այս պատճառաւ Պոզ-Պրուսէն մինչեւ Գարա-Պիգա, ծովափէն եկողներուն համար վրայ թուղթ դրուած տասն օրուան քարանթինան, 19 սեպտեմբերէն սկսեալ, 24 ժամու իջուցուած ըլլալով, ապաներման գործողութիւնները պէտք է կատարուին ճամբորդներու վրայ։ Եւ Ինսէնիէն մինչեւ Ատա-Բազար գտնուած կայարաններէն չոգեկառքով եկող ճամբորդներն ալ, որոնց երթեւեկութիւններն արգիլեալ էր, պիտի կրնան երթեւեկել այսուհետեւ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպանին կինը Լէյտի Բըրրի իր հիւրերուն Սըր Տ. Լէմսի ու Պ. Պ. Պայլի ու Եօրքի հետ ասկի օրը պտոյտ մը կատարեց ի Կէօք Սու՝ դեսպանատան նաւակով և իրիկուան Թարապիա վերադարձաւ։

Պ. ԲՈՉԼԲՈՅ.— Ռուսական դեսպանատան նորընտիր ատեւարական կցորդ Պ. Բոչէքոյ մայրաքաղաքս ժամանեց։

ԳԱՍԹԷՄՈՒՆԻի նահանգին մէջ հաստատուած այնքիանդանցիներն, ուր գաղեկան տարաւ վարակիչներ կը գտնուին, աւելի կանոնաւոր վիճակի մը վերածելու համար, զրաչուած է անոնց յատուկ գումարներուն վրայ հարիւրին տասը համեմատութեամբ յաւելում մը ընել։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ օրինագիրքը կը տրամադրէ որ տնակութեան գործի մը մէջ երբ պարտատէր մը իր ստացուածքը պարտապահանջէն փախցնէ, պատժոյ կենթարկի։ Արդ, ձեռնհաս իշխանութենէն հրահանգ ուղղուած է թէ առնելիքի ուտելիքի պարզ խնդիրներու մէջ երբ այդ կարգի պարագայ մը ներկայանայ, ինչ ընել հարկ է։

Պատասխանուած է որ առ այդ օրինաց մէջ պատժական ոչ է տրամադրութիւն չկայ։ Բայց յայտնի է թէ բան ստացուածք մը գրաւի (հաճ) տակ առնել յետոյ կատարուած փոխանցման (թէլրաղ) գործողութիւնք անվաւեր են։ Այդ խնդրոյս գատարանը կը կարգադրէ՝ պարտապահանջին կողմէ եղած դիմումին վրայ։ Հետեւաբար հարկ է այդ մասին դիմել գատարանին և պարտատէրին ունեցած ուրիշ կալուածին և այդ կերպով պարտուց խնդիրը կարգադրել։

ՍԷԼԱՆԻԿի նահանգին իտարէի ժողովը, կըսէ Սապահ, դատած է Մանսադրի նահանգին ոստիկան-զինուորաց հրամանատար Մէհմէտ փաշան, որ ամբաստանուած էր թէ Մանսադրի մէջ իր ձերբակալած աւազակներուն վրայ գտնուած 262 ոսկին առնելով մէկ մասը բաշխած է իր հետեւորդներուն։ Ժողովը նկատելով որ օրինական տրամադրութիւն կամ յատուկ հրաման մը չկայ թէ աւազակներու վրայէն գտնուած դրամները զանոնք ձերբակալողներուն բաշխուի, որոշած է որ Մէհմէտ փաշա տուժէ այդ գումարն, իսկ իր այս ընթացքը պատժոյ արժանի չդատելով, հանրային իրաւանց տեսակէտով անպարտ արձակած է զայն։

ՍՏԱԲՈՒԶԱՐի մէջ դաշտային մուկեր թթենիներու արմատները ուտելով ծառերու չորնալուն պատճառ կըլլան։ Երկրագործական Նախարարութիւնը իմանալով, խնդիրը նկատողութեան առած է հարկ եղածն ի գործ դնելու համար։

ՎԱՐԺԱՐԱՆ.—Սելանիկի մէջ առեւտրական գործնական մասնաւոր վարժարան մը հաստատուած է, ուր օսմանեան, ֆրանսական ու յունական լեզուներով դասախօսութիւնք պիտի ըլլան։ Վարժարանը աշակերտներ պիտի ընդունի գիշերթիկ ու ցերեկեայ։

ՍԵՐՊԻԱԿԱՆ դեսպանատան առաջին քարտուղար Պ. Ռիսթիչ ի Սերպիա արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ պաշտօնի կոչուած է։

ԲԱԵԱՍի մէջ (Ատանա) լեմոնի ու նարինջի ծառերու վրայ եղած հիւանդութիւնը քննելու համար, ձեռնհաս իշխանութեան կողմէ յատուկ պաշտօնեայ մը պիտի զրկուի։

ԶԲՕՍԱՆԱՌ.— Երեկ Պիրէոնէն Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանեց Սանդրամբիա անուն անգլիական զբօսանաւ մը, որուն մէջ կը գտնուի Լորտ Լանտաֆ, և որ զբօսական պտոյտ մը կը կատարէ։

ՄԱՐՍԱՑԻՆ արժէքեղոց սակի փոփոխման գործողութեանց համար կ'ըսուի թէ, հոկտեմբերի վերջերը պիտի սկսին։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ժողովը շաբաթ օրն ի նիստ գումարուելով խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նախարարապետ Նուբար փաշա, որ Եւրոպէն Եգիպտոս փոխադարձած է, այժմ կը զբաղի երկրագործական պաշտօնատան հաստատման խնդրով։

ՊԱՍԱՐԱՆ կը գրեն թէ Նէֆիտի կոչեն այս տարի տրամի բերքը խիստ քիչ պիտի ըլլայ, որովհետեւ մարախներն վնասած են։

ԱԲԵԼ-ԴԱՄԱՍԿՈՍի երկաթուղւոյն պաշտօնատէր Պ. Բիլինկ ձեռնհաս իշխանութեան զիմելով, իւրաքանչիւր քիլոմէթրի համար հրաշխարութեան գումար մը խնդրած է, ըսելով որ առանց անոր անկարելի է չինութիւններն ի պլուխ հանել։

ՄԱԼԻԹԷի մէջ կազմեալ պաշտօնէից ընտրութեան յանձնաժողովը գաւառաց մէջ բացը մնացած ելմտական պաշտօնեներու համար նոր պաշտօնեաներ ընտրեց։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ վարժարանին պաշակերտք զինուորական ծառայութենէ զերծ պիտի մնան։

ՍԱՄՍՈՆի պարսկական հիւպատոս Մէհմէտ Իսրահիմ պէյ պաշտօնանկ եղած և իրեն յաջորդած է մայրաքաղաքիս հիւպատոսարանի պաշտօնեաներէն Միրզա Ճաֆէր Գուլի պէյ։

ՀՈՏԵՂԻՆԱՑ և արգուզարդի յատուկ նիւթերու պատրաստութեան համար գործարան մը հաստատելու նպատակաւ արտօնութիւն ստացող օսմանեան անանուն ընկերութիւն մը խնդրած էր որ այդ արտօնութիւն մենաշնորհի վերածուի։ Այդ գերազանց յանձնուած է պետական Խորհուրդին։

ԱԼՔՈԼ.— Մայրաքաղաքիս շրջակայքը մէջ հաստատեալ ալքոլի գործարանի մը արտօնատէրը, ձեռնհաս իշխանութեան դիմելով, արտօնութիւն խնդրած է՝ ուրուած ցորեններէ ու գարիներէ ալքոլ պատրաստելու համար։ Կրսուի թէ խնդրուած արտօնութիւնը պիտի տրուի՝ պայմանաւ որ արհեստագործական պատրաստութեանց մէջ գործածուի։

ԴԱՄԱՍԿՈՍի իտալական փոխ

ՔՈՆԵԱՔՆ. Ի.
ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ
ՄՈՍՔԱԴ ԳԻՆԻՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ
ԱՄԵՆԷՆ ԶՈՒՏ ՔՈՆԵԱԿԸ
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
Յունական եւ Եւրոպական բազմաթիւ հիւանդանոցներու
Մեծաքանակ առաքում բովանդակ Թուրքիոյ, Եգիպտոսի, Սուրիոյ, Ռումանիոյ, Սերպիոյ, Պուլկարիոյ, Ռուսիոյ, Ամերիկայի և Հնդկաստանի համար։

ՎԱՃԱՌԱՆՆԻՔ ԳՈՒՍԴՈՐԱՆԻ

ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

ՎԱՃԱՌԱՆՆԻՔ ՉԱՎԴԱՐԱՊԵՏԻՆ
ՊԱԹԻՍԹԱ Ի ՊԻՐԷՈՆ
ՄԻԱԿ ԴՈՐԾԱՐԱՆ ՔՈՆԵԱԿԻ
Պ. Ֆ. ՊԱԹԻՍԹ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՊԻՐԷՈՆ
ՈՐ ՀՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒՆԻ
Հաստատեալ 1872 ին
Միակ ներկայացուցիչ Տ. Կ. Տիսքինատիս։ Կեդրոնական վաճառանոց, Ղալաթիա, Փիլֆարի փողոց, թիւ 23. Մասնաճիւղ Բերա Քայմնճի—Բուլլուք թիւ 9.

ՀԱՆՐԱՑԻՆ Պարտուց Վարչութեան նորակառոյց շէնքին համար, ի Պոլիս Ճաղալօղլու, մինչեւ հիմա 83,748 ոսկի ծախսուած է։ Կըսուի թէ շէնքը ամբողջովին պիտի աւարտի մարտին։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպան Պ. Նելիտօֆ ի մօտոյ ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ Եգիպտոսի մէջ՝ ընկերակցութեամբ դեսպանատան առեւտրական կցորդին։

ՄՆԱՆՈՒԹԻՒՆ.—Սէլանիկի Աբ լրագրին մէջ կը կարդանք թէ արմտեաց վաճառական Մուսթաֆա, որ մնանկացած ու փախած էր, երեւան ելեր և առեւտրական դատարանին ներկայացեր է։ Դատարանը ձերբակալել տուած ու կարգաքննութեան ենթարկած է զայն։ Կըսուի թէ պարտքը չորս հազար ոսկիէն աւելի ըլլալու է։ Այդ անձ իր գործերը կարգադրելու համար մեծ քանակութեամբ դրամներ կը գործածէ եղեր բարձր տոկոսներով։

ԵՂԵՌՆԱՌԱՏ ատեանն անցեալ օր դատեց Իպրահիմ անուն կառապան մը, որ ամբաստանուած էր թէ Շահկատէ Պաշիի կողմը իր զաքանչն սպաննած ու ասոր աղջիկը փրկուցած է։ Դատարանը նկատելով որ Իպրահիմ այդ ոճիրը գործած պահուն ախտաժէտ վիճակի մէջ էր, ինչ որ հաստատած էր բժշկական տեղեկագիր մը, պատիժէ զերծ կացոյց զայն։

ՄԱՑՐԱՍՊԱՆ ՄԸ.—Գարա Հիսարը Սահիպի Գալէնիգ անուն գիւղին մէջ ոճիր մը գործուած է հետեւեալ պարագաներու մէջ. Պիթլիսօղլու Ահմէտ անուն անձը վէճի բռնուելէ է իր Իսմայիլ անուն եղբօրը հետ. Ահմէտ շատ վտանգաւոր կերպով եղբայրը վիրաւորեր ու փախեր է։ Եռեւէն մայրը գացեր է, սակայն Ահմէտ ետին դառնալով՝ մօրը վրայ կրակ ըրեր ու զանիկա ալ սպաններ է։ Այս հրէշը ձերբակալուեր է։

ՊՈԼՍՈՅ պատժական ատեանը երկու ոսկւոյ դրամական տուգանաց դատապարտած է Հաճի Իսմայիլ անուն անձն, որ ամբաստանուած էր թէ առանց վկայական ունենալու բժշկութիւն ըրած է։

—Նոյն ատեանը վեց ամսուան բանտարկութեան դատապարտեց Գումբարուի դուրսը բնակող Ցակոբ անուն անձ մը, որ ամբաստանուած էր թէ իր առած անցագրին մէջ կեղծ անուն մը նշանակած է։

ԿԱՑԵԱԿ.—Առջի գիշերուան փոթորկի պահուն, ի Գարակէմիրիւկ տան մը վրայ կայծակ իջաւ, ոսկայն փտանգաւոր հետեւանք մը չունեցաւ։

—Մեծ Կղզիի մէջ չաթաթ գիշեր երեք տեղ կայծակ իջաւ և սպանդանոցի մը մէջ երկու ոչխարներ չանթահար եղան։ Սպանդանոցին կիսը՝ ծովեզերքը գտնուած ցըռկանաւի մը տէրը՝ Բանայօթ անուն 25 տարեկան երիտասարդ մը՝ վախէն յանկարծամահ եղաւ։

ԱԿՌՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Ակառներու չգոյութիւնը կը ստեղծ արտասանութեան և դէմքը կը տձեւցուն։ Առանց լաւ ակառներու բնաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան՝ բնաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ, առանց մարսողութեան իկայ սննդառութիւն, առանց սննդառութեան չկայ առողջութիւն, և առանց առողջութեան՝ ինչ ալ ընենք։—Ուրեմն խորհուրդ կուտանք ատամնազարկ անձերու դիմել Տքթ. Գաբիի, միակ ատամնաբոյժն որ երկու անգամէն կընայ տեղը գնել երբեքուն և անարմատ ակառներ, արհեստական ատամնագեղեցիկ ու ամենահաստատուն ակառներ պատրաստել առանց քիմշի, կեռերու, զսպանակներու և այլն, որք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կապահովեն։

ԱՀԵՆԷՆ փափուկ ատենէն ոգային անձինք կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տքթ. Գաբիի՝ լեռվին գոհ մնալու համար։ Արդէն, իրեն դիմողը կատարելապէս գոհ մնալէն ետք միայն ստակը պիտի վճարէ։

Ամեն օր կը դարմանէ ժամը 9էն (Ը. Ե.) մինչեւ իրիկուան 5, Բերա, Մեծ փողոց, Ֆրանսական դեսպանատան դէմը, 374 թիւ տունը։ 413

ԱԶԴ ԹՐԱՄՈՒԷՑԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ընկերութիւնը կարգ մը ձիեր ծախու կը հանէ։

Այս վաճառումը հրապարակաւ տեղի պիտի ունենայ յԱԹ Բաղար ի Պոլիս, վաղը երեքշ. 26/8, առտուան ժամը 3ին (Ը.Թ.)։ 1—3

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Ծաքմուս 1000 քիլէ կարմիր ցորեն հասաւ և ծախուեցաւ Էմիրէնէի ու Բումլէլիի տեսակները օխան 25-26 փարայէն։ 8000 քիլէ կակուղ ցորեն հասաւ ու ծախուեցան 15—15³/₄ զրուշէն քիլէն։ Կիլքա ու Ագիմա ոչ հասաւ և ոչ ծախուեցաւ։ Եգիպտացորենի ու հաճարի վրայ գործ չեղաւ։

կարժէն 18—20 և 16 փարա օխան։ 4000 քիլէ Մէրսինի գարի վաճառուեցաւ 8—8¹/₂ զրուշէն։ 500,000 օխա վարսակ ծախուեցաւ 15—16¹/₂ փարէն օխան։

Ալիւրներէն հասան 5000 պարկ Իպրահիլ, 2000 Օտեսա, 500 Վառնա և 1000 պարկ Մարսիլիա. ասոնցմէ 6000ը ծածուեցաւ ընթացիկ գիներով։

Լուբիան, սիսեռի, բակլայի և կոռաւի, կանեփի ու խաչխաչի հունտի վրայ գործ չեղաւ. կարժեն հարիւր օխան 100—135 զրուշ և 46—50, 23, 43—44, 45—48 և 55 փարա օխան։ 200 պարկ սուսամ ծախուեցաւ՝ տեղական սպառման համար, 71 փարէն օխան։ 400 պարկ կորեկ 37—78 փարէն։

Թիֆթիքի ու աֆիոնի վրայ գրէթէ գործ չեղաւ. Նոյնպէս քիչ գործեր եղան գազի խէժի և գեղին ճէհրիի վրայ։

Գաղթաբերքերէն 4000 պարկ խահուէ հասաւ ու ծախուեցաւ հարիւր օխան 11.50—13.50 օսմ. ոսկւոյ։ 1500 պարկ Թրիէսթէի շաքար հասաւ ու վաճառուեցաւ 95—100 զրուշի, ըստ մարքային։ Ռուսական շաքար չհասաւ։ Բանկուէի բրինձ ոչ հասաւ և ոչ ծախուեցաւ։ 500 պարկ եգիպտական բըրինձ հասաւ ու մասամբ վաճառուեցաւ 60—80 զրուշի։ Ճարտնական բրինձի ու Ռիզոնի վրայ գործ չեղաւ. նոյնպէս մոմի։ Ռուսական քարիւղի վրայ գործ չեղաւ. կարժէ անտուկը 23¹/₂ զրուշ ոսկեղրամ։

ՀԱՅԵՓԵՑՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ՀԱՅԻ ԳԻՆԻՆ ՈՐՈՇՈՒԻԼԸ

Այս էջերուն մէջ քանիցս առիթ ունեցած ենք խօսիլ հայեփեցութեան քիչ շատ վնասակար եղանակին վրայ որ անհնար կ'ընէ հայի գինին վերջնական կերպով որոշուիլն ի Թուրքիա։ Արդարեւ հայեփեցութեան այժմու եղանակը Թոյլ կուտայ հայագործներուն որ պատրուակ մը գտնեն միշտ՝ ընդդիմանալու համար Քաղաքապետութեան կողմէ առաջարկուած ամեն գեղջի հայի գինին վրայ, զոր պիւրներուն գինը կատարելապէս կարգաբացնէ։

Իրաց այս վիճակին վերջ մը տալու նըպատակով, Օսմ. կառավարութիւնը մտադիր է յատուկ յանձնաժողով մը կազմել, պաշտօն ունենայ քննել այս նպատակին հասնելու միջոցները։

Այս մասին բանակցութիւններ տեղի ունեցան Քաղաքապետութեան պաշտօնատան մէջ ի ներկայութեան Արիստակէս էֆ. Ագարեանի, նախագահ Առեւտրական Սենեկին, երեք չոգեշարժ ջաղացքներու տէրերուն և վեց հայագործներու միջև։ Այս խորհրդակցութեան մէջ որոշուեցաւ հայի պատրաստութեան արդի եղանակը փոխել՝ և գինը վերջնապէս որոշելու համար՝ ընդունիլ արդար և օրինաւոր դրութիւն մը որուն գործադրութիւնը առաջն առնէ ամեն պատահական գանգատներուն թէ՛ հայագործներուն և թէ սպառող հասարակութեան կողմէ։

Տեղի ունեցած խորհրդակցութիւններուն մէջ որոշուեր է այսուհետեւ հայն երկու կերպով պատրաստել.

1. Խառնուրդ մը մէկ մաս կէրթա ալիւրի և երկու մաս թէրմա՝ Ռումելիի և Անատօլուի։

2. Անատոլուի և Ռումելիի թէրմա ալիւրով միայն խառնուրդ մը։

Այս դրութեան վերջնական կերպով ընդունուելէն առաջ, որոշուեր է՝ իրրեւ փորձ՝ փուռի մը մէջ յիշեալ բաղադրութիւններն ունեցող հայեր եփել և յանձնաժողով մը կազմել՝ այս նմուշները քննելու համար. այս յանձնաժողովը պիտի կազմեն ներկայացուցիչներ Սպարապետի Դռնէն, Նաւարինէն, Բ. Դռնէն, Քաղաքապետութենէն և առեւտրական Սենեկէն։

Անհերքելի է որ, թէ կատարուելիք փորձը որոշ յանձնաժողովին ընտրութիւնը երկրորդ խառնուրդին համար, բաղդրութեան այս զրութիւն՝ բացի ուրիշ առաւելութիւններէ՝ պիտի ունենայ երկրագործութեան ու ջաղացպանութեան յառաջացման նպաստելու օգուտը, որոնք քաջալերութեան արժանի են Թուրքիոյ նման հիմնապէս երկրագործական երկրի մը մէջ։

(Առ.—թրքական Լրագիր)

ՈՒՍՈՒԻ ՎԷ ՄԻՆԹԷԼԱԳԱԹ
ԶԷՊԱՆԻ ՖԱՐԻՍԻ
ՄԷԹՈՏ ԵՒ ՀԱՒԱՔԱՌՈՅ ԳԱՐՍԿԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ
Հեղինակց Պետրոս Էֆ. Կարապետեան

Քարտուղար Պետական Խորհրդոյ եւ ուսուցիչ Օսմաններէն, Գարսկերէն, Արաբերէն լեզուաց եւ Օսմանեան զրագիտութեան ու զեղագրութեան։

Այս տեսակ կարէ որ երկասիրութիւն մը առաջին անգամ ըլլալով մեր մէջ լոյս կը տեսնէ։ Զերմապէս կը յանձնարարուի վարժարանաց տնօրէններուն եւ Օսմ. ուսուցչաց։ Հեղինակին Օսմաններէնի միջին եւ բարձրագոյն դասընթացքը կազմող զրքերը կը գտնուին Պապ Ալի ճատտէսի 77 թիւ խանութը։ 421 6—6

Գաւառական շաղրեր

ՊԱՂՏԱՏ, 28 Օգոստոս

Քաղաքիս Թարգմանչաց վարժարանի տարեկան քննութիւնք կատարուեցան ամսոյս 18էն սկսեալ և վերջացան 26ին։

Հրաւիրեալ էին վիճակիս պատրիարքական փոխանորդ Դեր. Արիստակէս եպիսկոպոս, Քաղաքական ժողովական, Թաղական խորհրդականք, յատուկ քննիչներ, աշակերտաց ծնողք և ընդհանրապէս ամէն կարգի ազգայինք։ Լուր տրուած էր նաեւ մէարիֆի ժողովոյն որոյ կողմանէ քննիչ զրկուած էին կուսակալութեան Թարգմանը, Մէարիֆի Թարգմանը, Իսամիէ վարժարանի տեսուչը, Բիւլտիյէ վարժարանի երեք դասատուք, նոյնպէս ներկայ էին ասորի և քարոզչայի վարժարանաց տեսուչք, Բէժիի և Հանրային պարտուցայլ և այլ կարգի պաշտօնեայք և բազմաթիւ ուսումնական ազգայինք որք ուշի ուշով հետեւեցան քննութեանց՝ իւրաքանչիւրն իւր ընտրած ճիւղին մէջ, և խորին գոհունակութիւն յայտնեցին աշակերտաց յառաջդիմութեանը համար։

Աշակերտք՝ թուով հօթանասուն՝ քննուեցան կրօնի, բարոյագիտութեան, հայկաբանութեան, Թուրքերէնի, Ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, արաբերէնի, բնագիտութեան, առողջաբանութեան, իրաւագիտութեան, տիեզերագրութեան, պատմութեան, աշխարհագրութեան, տոմարակալութեան, գծագրութեան և այլ դասերու մէջ։

Ֆրանսերէնի քննութեանց օրը ներկայ էր նաև ռուսական հիւպատոսը որ վարժարանի բարի համբաւը արդէն լսած լինելով եկած էր անձամբ ստուգելու ուսմանց վիճակը. արժանաւոր յարգանօք ընդունուեցաւ Դեր. Պատր. փոխանորդէն և հոգաբարձու Ստեփան Մինասեան և Դաւիթ Յովհ. Թաղէոսեան էֆ.ներէ և մեկնած միջոցին յայտարարեց թէ «Մեծապէս գոհ էր նկատելով որ աշակերտք յոյժ յաջողակ կերպով և մանաւանդ գիտակցութեամբ կը պատասխանէին եղած հարցումներուն, ուրկից յայտնի կ'երեւէր թէ ուսած էին իրենց աւանդուած դասերը։

Ամսոյս 27ին կիրակի օրը կատարուեցաւ օրիորդաց վարժարանի քննութիւնը, որոյ կը նախագահէր նոյնպէս Դեր. Դերձակեան եպիսկոպոս։ Ներկայ էին աշակերտուհեաց ծնողք և այլ բարեկամք վարժարանին։

Քննութեանց լրանալէն յետոյ 21 օր արձակուրդ շնորհուեցաւ աշակերտաց և աշակերտուհեաց։

Թարգմանչաց վարժարանն այս տարի կընծայէ երկու շրջանաւարտ Պ. Դաւիթ Յ. Թարգմանեան և Պ. Մարկոս Գ. Ադեքսանդրեանց որոց առաջինը տեղւոյս անգլ. Հիւպատոսարանի և երկրորդը Օսմ. Պանքայի մէջ ընդունուեցան արդէն. նոյն կարգէն երեք ուրիշ աշակերտներ իրենց շրջանը լրացնելէ քիչ առաջ մեկնած են, մին Կալաթայի Մարգարիտական Ճեմարանը և երկուքը Պոմպայի Ս. Պետրոս վարժարանը։

Թարգմանչաց ուսանողք արձակուրդէն օգուտ քաղելով սկսած են նախկին ուսանողաց հետ միաձեռն պատրաստուիլ տօնելու ուսումնապետ Միհրան էֆ. Հ. Սըվաճեանի ուսուցչական գործունէութեան քսան և հինգամեայ յոբելեանը որ կը հասնի տարւոյս Հոկտեմբերի 1ին։

Գ. Ա. ՆԱՐՊԷՅԻ (ԴԱԼՖԱՅԻ)
ԵՐԿԱՍԻՐԱՒՈՐԻՐԵՐ ՏՊԱԳՐԵԱԼՔ Ի ԲԱՐԻՁ

	Ֆրանք
Գեղագրութիւն հայկական	1
» հայ-գաղղ.	1 50
Զրուցատրութիւն գաղղ.-հա. համառօտ	1 50
» գաղղ.-հայ. (հնչումը հայ զրով)	2 25
» անգլ.-հա. համառօտ	1
» » » (հնչումը հայ զրով)	2 50
» գաղղ.-տաճկ. համառօտ	2
» » » (հնչումը գաղ. զրով)	2 50
Բառարան գաղ.-տաճկ.	2 50
» հայ-գաղղ.	10
Պօղ եւ Վերգինէ, պատկերազարդ	5
Երգմամբ, աշխարհաբար եւ գաղղ. բնագրաւ, փառաւորեալ, ոսկեզօծ եւ պատկերազարդ	15
Տելեմաք, գաղղ. բնագրաւ	5
Ֆենելոնի դաստիարակութիւն աղջկանց գաղղ. բնագրաւ	4 50
Ընթերցումն (Lecture pour tous)	1
Այբբենարան մանկանց, պատկերազարդ	20
Լաւարթնեայ դաշնակի, փառաւորտիպ	9
Պատմութիւն անցից Մուրատեան վարժարանի [4 հատոր]	15
Ընդհ. պատմութիւն ազգաց [5 հատոր]	10
Համառօտ պատմութիւն ազգաց	2 25

Վերոգրեալ հատորք ամենքն ալ փարիզեան գեղեցիկ տպագրութեամբ հրատարակուած են եւ կան որ փառակազմ եւ ոսկեզօծ են նաեւ։

Մեծանուն հեղինակին հայ-գաղղ. բառագրքին գնն՝ այս անգամ 15 ֆրանքէն 10 ֆրանքի իջած է։ Մեծաքանակ գոլով մասնաւոր զեղչ։

Վաճառման կեդրոնատեղին է ի Դալաթիա, Սնկրոս խան. թիւ 5, Բիւզանդեան զրատուն։ 405 13—30

Տ. ՀՄԱՑԵԱԿ ԲԱՀԱՆԱՑ ԷՖՍԷՐՃԵԱՆ

Տարերք աշխարհիկ լեզուի Ա. տարի 3 զրուշ, Բ. 5, Գ. 5, 0/0 25 զեղչ։ Կենսագրութիւն Պետրոս Դուրեանի, 5 զրուշ։ Կը ծախուին Պոլսոյ զրավաճառաց քով։ 392 23—60

Վակտրան

ՂԱԼԱԹԻԱ, Սեպտ. 25 7 ՀՈԿՏ. 1895

Անուանումն. Վճարեալ	Ի ուս. թուին	Անուանումն Արժեթղթոց	Ընթացիկ Գիներ
100		Ֆես. Մէրիէ	65 —
100		» » B 1 0/0	14 20
100	1881	» » C	30 10
100		» » D զրաւեալ	27 2¹/₂
400		» » D թաղուած	27 23
100		» » D միջօրէ	27 26
100		զրաւեալ	111 1/2
Ֆր. 500	1870	Բուլ. եկեղ. թաղուած	111 1/2
		» » միջօրէ	111 1/2
Անկ. Վճ.			
20 10	1890	Օսմանիէ 4 0/0	101 —
22 11	1869	Գիւլտի Ժէն. 0/0	12 —
10 5	1872	Սամ. 0/0. տր Շ. է. վ.	6 25
140 140	1873	Լաւ գիւտի	60 —
500 300	1889	Ռնուսատլի (Բժշ. 3 0/0)	695 —
500 500		Երկաթուղի (Պրմ. 5 0/0)	315 —
20 5	1882	Թրամուէյ (Բժշ. 0/0)	10 70
500 500		(Պրմ. 0/0)	500 —
500 200	1883	Սամ. Ռէյտի	21 37
1.40 1.40	1892	Սամ. Սիկարէթ 3 0/0	3 37
11 5¹/₂	1893	Սամ. Ապահովն. Ընկ.	8 10
500 500	1882	Զրի Ընկ. Տէրբոս	162 —

	Ա. Ո.	Զր.
ԹԻՒՆՆԵՐ (Բրիտ.) ԻՐ ՎՃԱՌ		
8 օրուան համար 1000 հատի	3	50
1 ամսուան համար	5	—
1 օրուան համար	1	60
Դրքոր	—	—
Կանեփի (Հէվալէսիվ)	—	87
ԹԻՒՆՆԵՐ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒ ՎՃԱՌ		
8 օրուան համար 25 հատի Ֆր.	3	70
1 ամսուան համար »	6	—
ԸՆԹԱՑԻՔ ԴՐԱՄՈՎ		
Անգլ. ոսկի Օ. Ո. 100 զրշ.էն	110	14
20 Ֆրանկնոց	87	37
20 Մարկնոց Գերմանական ոսկի	107	20
Քիսմիս	51	20
Բաւպլ Աղթարամ	8	44
Մէճիտիէ	398	02
Մանը արծաթ	103	—
Մէճիտիէ	98	—
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	6	—
ԸՆԹԱՑԻՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱՎՃԱՌ		
Լոնտոն 3 ամիս Զրշ.	119	05
Փարիզ » Ֆր.	22	95
Վիեննա 8 օրուան Ֆլորր.	10	90
Գերմանիա Մարք.	18	45

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ 5 Հոկտեմբեր		
Քոնսոլիտ Սամ. Ե Կնիկ. Ֆր.	—	—
» » C » »	27	27
D (Բացուած »	25	30
D (Գոցուած »	25	32
Ռումելիի երկաթուղի »	145	37
Բրնիրիկ »	— —	—
Մարսայի Գարտաճուղք »	— —	—
Սամանկէզ »	467	50
Ռէմիի Բաժնեթուղթ »	498	75
Գանք Օթոման (անուանկն.) »	745	—
Դանկ Ֆրանսական 3 0/0 »	180	35
» » 4¹/₂ 0/0 »	106	50
» Իտալիան »	89	70
Քրէտի Լիոնէ »	807	50
Քրէտի Ֆոնսիէ »	— —	—
Քոնդու

ՌՕՍԻԱ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

1881 Մարտ 24ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մոսքաւա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.—ԿԵԱՆՔ.—ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—ԱՐԿԱԾՔ

Ընկերային դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	4,000,000 ռուբլի
Երաշխաւորութեան գումար	63,000,000 ֆրանք
1894ի հասոյթը	24,500,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրողներուն վճրծ. է մօտ	90,000,000 »

Ընդհ. Գործակալ Թուքիոյ համար
ՊՕՂՈՍ ԱԻԳԵՐ
Գոլիս ձէլալ Պէյ խան, թիւ 22, 23

Գլխաւոր Ընդհ. Գործակալութեան
Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ

Մասնաճիւղ Զալաթիա, Զէօմլէքքի փողոց, 1½
Գրասենեակ Մ. Ժ. ՌԻԲՐԻՆ ԵՒ ԸՆԿ. 32.

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՓԱԶՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

"ՖԻՆԻՔՍ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգլ. Ռսկի 1,000,000

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերը Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ բաժնատէրերն են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյն է 18,000,000 Անգլ. ռսկւոյ գումարն զոր յարդ վճարած է հրդեհի ֆատայ հասնար։

326

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն Ի՛ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կղզուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոցս, ոչք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած ընդասներն։

Հ. ՍԱՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց Զալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը ի Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ԸՍՏ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿԻ
1892 ՕԳՈՍՏՈՍ 2/14ԻՆ

ԶԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
20 ՍԵՊԵՄԲԵՐ 1310

Ապահովագրութիւնք ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ
ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԱՅԼ ԱՄԵՆԱՅՆ ՎՆԱՍՈՒՑ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ, Կ. ՊՈԼՍՈՅ.

ԵԷՆԻ ԽԱՆ, ՔԱՐԱՔԷՈՒՂ ՁԱՒԱՐԹԻՆ 28

ԵՐԿԱԹԱԽԱՌՆ ՔԻՆՔԻՆԱՅԻ
ԳԻՆԻ ԵՒ ՕՇԱՐԱԿ
ԿՈՒՄՕ ԵՒ ԸՆԿ. ԴԵՂԱԴՐՄԲՔ Ի ՓԱՐԻԶ
QUINQUINA FERRUGINEUX

Այս երկու գիղերուն վերանորոգիչ և զօրացուցիչ յատկութիւնները յանձնարարելի են անարիւնութեան, դաշտանի անկանոնութեանց, ստամոքսի գեղջուկներու, աւշականութեան և արեան տկարութեան դէմ։ Կոմօ և Ընկ. Երկաթախառն Ֆինքինայի ԳԻՆԻՆ և ՕՇԱՐԱԿԸ շուտով կը բացատրէ տկար տղաքը, տժգոյն և անարիւն աղջիկները։ Օշարակը փոքր տղաներու համար կը գործածուի. քինքինայի կիսեւոլը կը պատրաստուի որ կը ծառայէ հոչակաւոր Բելղէ քինինի պատրաստութեանը։

Փարիզ, 8, Վիվիէն փողոց
և ամէն դեղարանք։ A.

ՆՈՐ ՈՒՂԵՑՈՑ
ՄԱՐՍԱՅԼԻՈՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ուղղակի և Սեւեկ ընդմէջ Լոնտոնի եւ Սեւ ծովու նաւահանգիստներուն (երթ-դարձն հանդիպելով ի Հալպ.)։

Լոնտոնէ մեկնում ամեն կիրակի. Մարսիլիաէ մեկնում ամեն շաբաթ օր, իրիկուան ժամ 4ին, մեկ շաբաթ, սկսեալ սեպտ. 21էն. դէպի Պիրէոն, Իզմիր, Տարտանէլ, կ. Պոլիս, միւս շաբաթն, սեպտ. 28էն սկսեալ. դէպի Բաթումաղա, (փոխոխակի Բաթաբօլ) Շ բա, Սէլանիկ, Տէոէ-Ազամ, փոփոխակի Բաղիա, Տարտանէլ, կ. Պոլիս։

Կ. Պոլսէ մեկն. եմ դէպի Մարսիլիա, Հաւր, Լոնտոն, ամեն ուրբաթ, սուտուան ժամ 9ին, մէկ շաբաթ, Տարտանէլէն, Տէոէ-ազամ ն (փոխոխակի Բաղիա), հոկտ. 11էն սկսեալ եւ միւս շաբաթն Տարտանէլ էն. Իզմիրէն, Պիրէոնէն, հոկտ. 18էն սկսեալ։

Բաց ասած, ամեն տասնրինգ օրը, ուրբաթ իրիկուան ժամ 4ին, հոկտ. 1էն սկսեալ Սուրիոյ գծին շրջնաւը կ Պոլիս գալով անմիջապէս պիտի մեկնի դէպի Մարսիլիա միայն Իզմիր ու Պիրէոն հանդիպելով։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Հոկտ. 3էն սկսեալ, տասնչորսի իրիկուան ժամ 4ին, ամեն տասնրինգ օրը։ Կ. Պոլսէ մեկնում դէպ Իզմիր (առանց ուրիշ շրջնաւ փոխադրութեան) Վանի, Սամսուն, փոփոխակի Հաւրդս, Պերուզ, Լարնաքա, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Լաթաքիա, Թրիբոլի, նորէն Պերուզ, Ալեքսանդրիա, Մարսիլիա՝ ուրիշ նաւ փոխադրութեամբ, Պերուզ դէպ ի Եաֆա եւ Թօր-Սայիտ։

ՕՏԵՍԱ-ՆՈՎՈՐՕՍԻՍԿԻ ԳԻԾ

Ուղղակի երեքեւեկ կիսամեայ Լոնտոնէն, Հաւրէն, Մարսիլիէն եկած սուրհանդակներով։ Կ. Պոլսէ մեկնում երկուշաբթի իրիկուան ժամ 4ին, հոկտ. 7էն սկսեալ։

ԱՆԱՏՕԼՈՒ-ՊԱԹՈՒՄԻ ԳԻԾ

Ուղղակի երեքեւեկ տա նրինոօրեայ Լոնտոնէն, Հաւրէն, Մարսիլիէն եկած սուրհանդակներով։ Կ. Պոլսէ մեկնում կիրակի կէսօրին դէպ ի Սամսոն, Կիրասոն, Տրապիզոն եւ Պաթում։ 425

Les Seules purgeant sans Coliques
PILULES SAVONNEUSES BOISSY
LAXATIVES
PURGATIVES
RAFRAICHISSANTES
La Boîte de 40 Pilules : 2 fr. franco.
Phie BOISSY, 2, Place, Vendôme, PARIS

ՊՈՒՍԱԿԻ ԱՅԼԱՊԱՏԵՐ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐԸ

միակ լուծողականներն առանց խիստի բուժում պնեցաւորու, ջղացաւորու, պնդութեան, աղաց անուժութեան եւայլն...

Կը գտնուի ի Կ. Պոլիս, դեղագործ Քանցիւլի քով, Բերա, Մեծ-փողոց, 249 370

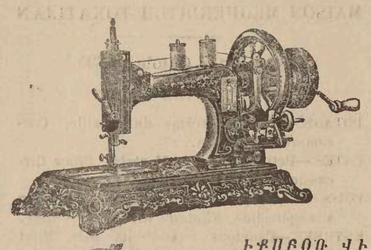
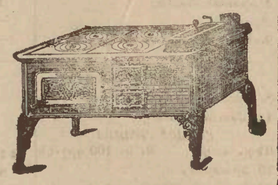
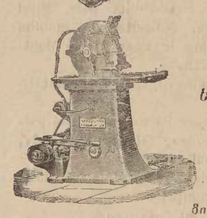
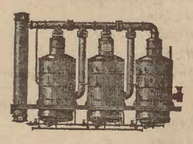
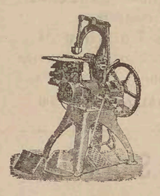
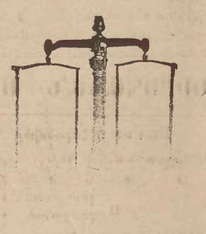
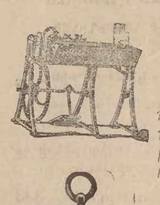

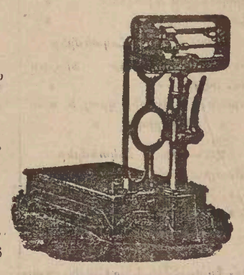

ԷՖՄԲՕՌ ՎԷՌԴԱՆՏ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ,
ՄԵՔԵՆԱՑԻՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
ԵՒ ԴԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒ
ԱՐՏԱԴՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
ԱՆԱՆԻՄ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ,
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՇՐՋԱՆԱԿ

Յուցադրութիւն մեքենաներու եւ գերմանական ճարտարագործութեան այլ նիւթերուն Զալաթիա, Բէր էմպէ Բազ ը եւ Մէհրէմէ փողոց, Թիմարէի խան [նայ կին կէսկոնաւոր Բէյ]

Մեծ ժեռը զանազան մեր նանեարու, որք են՝ շոգեկարգ մեքենայք, կազմ ու բարելուզ շարժող մեքենայք, որոց մին շարժմ ն կը գործի եթէ յանձնարդն ուզ։ Գարգ բարձրի լայնքը մէկ ժամուն մէջ 0.4 ոիլոկրամ կը ապառէ, այնպէս ժամը 15ն 20 փարատ կը զանուին նաեւ ճախարակներ, դակղ մեքենաներ, բերան լացող մեքենաներ, երկանաբեկեալ եւ ձ. ն նրաբարտէ ֆիթեղաճառներ, բեկեղա ոլոմանեան, դարձնանեան, կոպզարարուեանեան, առաղծագործութեան մեքենաներ, ջրմանեներ, հնոլիպարձական եղեաներ, շաղաս, գեղատնաս երկաթէ գեղանիներ, ապալաղ, խայծդանաւոր բարդոն, խոնանոցի անոթ, կազի լամարներ, ձեմբրի կ գմեծը, պիսիրլեդ, կարի մեքենայ, եւն. եւն.

Մասնաճիւղ
ԱԹԷՆՔ, ոսի լէս փողոց, 11 նախկին Պօրտ Աթէնքի]

Տեղամասեներ
ՌԷԼԱՆ Կ, Թ ի՛ն ամենէ Աղ, ՊԻՊԷՆՆ, Բիլ ատան փող.

Գործակալարի ՝ ՝
ՊԵԼԱՆ Կ ՄԵԲՈՒՆ ՊԷՐՈՒԹ ՖԱՒՇՅԱ
ԻԶՄԻՐ ՀԱԼԷՊ ԴԱՄԱՍԿՈՍ ԵԱՖԱ
Փորթ։, Զանզա, Բաղրաս, Փալամաղա, Շիրաս
Զուլս, Ալեքսանդրիա, Դաֆիր։ 36

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԳ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Ֆրանք 8,000,000
Պահեստի գրամ	10,028,000
Յարեկան հասոյթ	23,250,000

Ընկերութիւնս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բանտարկեալներ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք

894 Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԴԱՌԵԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Գոլիս, Պահչէ—Գապու, Անանիատիս խան. 12, 13, 14

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ
ՄԻԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻԶՕՐԻ ՀՈՒՅԱԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ
SANTAL MIDY

ՍԱՆԴՈԼ ՄԻՏԻ

Անշաս. կը ինչէ սուրհանդ. փլեպար, Ներբիսոնիրը, 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսուածները. յոյժ ազդեցիկ է միգանցի հիւանդութեանց մէջ, միգանց քարերբոյման, արիւնամիզութեան, առանց միջնացաւ պատճառելու զոր առաջ կը բերեն անգուտ և ուրիշ դեղերու հետ խառն սանդալներ։
Ամեն քարեպ MIDYի անունը կը կրէ։
Ամեն դեղարաններ
A.

ՇՈՓԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՍԻԼԻԱՅԻ
Ն ԲԱՔԻ ՝ ԸՆԿ.

Մարսիլիայէ և Պրնտիզի Ֆէլիքսթոքսարդէս Բանով

Մէրսէրսի Հոկտ. 8ին (Ը. Ե.)։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւագնչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմեալ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
138 Մասանէ փողոց թ. 10

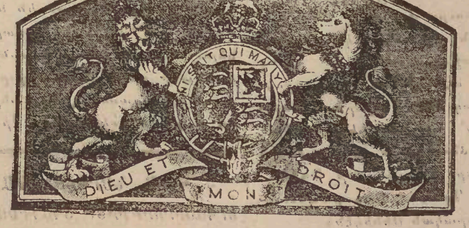

ՀԻՆ ՊՐԱՆՏԻ

Ժ. Ֆ. ՄԱԿՆԱՄԱՐԱ

ՓՈՆԵԱՓ
ՇԱՐԱՆԴ ՖՐԱՆՍԷ
ԱՄԵՆ ՏԵՂ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ
340

COMP. RUSSE
ED NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՇԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Թշ. 25/7 Օտէսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։
Գշ. 26/8 Ալեքսանդրիոյ ուղղակի սուրհանդակը ժամ 3ին յետ միջօրէի, Պիրէոնի ճանփով
Դշ. 27/9 Սեվաստոպոլի սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին։
Դշ. 27/9 Սուրհանդակ դէպի Թոր-Սայիդ նաւահանգիստները մինչեւ Պաթում, առաւօտեան ժամը 11ին։
Եշ. 28/10 Օտէսայի սուրհանդակ, ժամը 3ին յետ միջօրէի։
Գշ. 29/11 Ալեքսանդրիոյ Սորբհանդակ, հանդիպելով Սուրիոյ նաւահանգիստները երկու շաբաթը անգամ մը ժամը 4ին։

ԱԶԴ.— Սեպտ 26/8, երեքշաբթի օրը Կ. Պոլսէն դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող գլխաւոր Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Թրիբոլի, Պէյրութ, Եաֆա եւ Թոր-Սայիտ գացող շոգենաւին։ 263

Արտօնատեր Ս. ՅԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ